

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 184 (XXVIII) — Nr. 538

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Luni, 18 iulie 2016

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 355 din 24 mai 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali	2–6
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE	
M.84. — Ordin al ministrului apărării naționale pentru aprobarea Normelor metodologice privind sistemul de control intern/managerial în Ministerul Apărării Naționale	7–30
ACTE ALE CAMEREI AUDITORILOR FINANCIARI DIN ROMÂNIA	
18. — Hotărâre pentru aprobarea Normelor privind revizuirea calității activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari	31

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 355**

din 24 mai 2016

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali

Augustin Zegrean	— președinte
Valer Dorneanu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Claudia-Margareta Krupenschi	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Liviu Drăgănescu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, excepție ridicată de Partidul Național Democrat — Organizația Arad în Dosarul nr. 6.680/55/2016 al Judecătoriei Arad — Secția civilă, de Lungu Liviu, Partidul Platforma Acțiunea Civică a Tinerilor și, respectiv, Partidul 200 Pentru București în dosarele nr. 19.450/299/2016, nr. 19.448/299/2016, și, respectiv, nr. 19.410/299/2016 ale Judecătoriei Sectorului 1 București, de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Sector 3 București, prin președinte Lucică Lucian Buică în Dosarul nr. 10.537/301/2016 al Judecătoriei Sectorului 3 București — Secția civilă, de Gherman Armin-Marian în Dosarul nr. 7.482/280/2016 al Tribunalului Argeș — Secția I civilă, de Partidul Fapta, prin reprezentant legal Sorin Bălănescu în Dosarul nr. 13.339/245/2016, al Tribunalului Iași — Secția civilă, de Partidul 200 Pentru București în Dosarul nr. 10.317/4/2016 al Judecătoriei Sectorului 4 București — Secția civilă, precum și de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Județeană Bacău, prin reprezentant legal Negru Constantin, în Dosarul nr. 1.614/110/2016 al Tribunalului Bacău — Secția I civilă și care constituie obiectul dosarelor nr. 697D/2016, nr. 698D/2016, nr. 699D/2016, nr. 700D/2016, nr. 712D/2016, nr. 718D/2016, nr. 719D/2016, nr. 733D/2016 și, respectiv, nr. 755D/2016 ale Curții Constituționale.

2. La apelul nominal răspunde, în Dosarul nr. 698D/2016, autorul excepției — Lungu Liviu —, personal și prin delegat Petre Ignatencu, cu delegație din partea Partidului Comunitar din România (autorul excepției fiind candidatul propus de acest partid la alegerile locale), depusă la dosar; în Dosarul nr. 699D/2016 răspunde domnul Alexandru Pânișoară, cu delegație din partea Partidului Platforma Acțiunea Civică a Tinerilor, depusă la dosar; în Dosarul nr. 712D/2016 răspunde Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Sector 3 București, prin președinte Lucică Lucian Buică.

3. Lipsesc celelalte părți. Procedura de citare este legal îndeplinită.

4. Magistratul-asistent referă asupra faptului că, în Dosarul nr. 733D/2016, partea Biroul Electoral de Circumscripție nr. 4 — Sector 4 București a transmis Curții un document prin care precizează că hotărârea contestată în fața instanței judecătorești este legală, solicitând, totodată, judecarea în lipsă.

5. Magistratul-asistent referă asupra faptului că dezbaterile inițiale au avut loc în ședința publică din 19 mai 2016, cu

participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ștefania Sofronea și a autorilor excepției, după cum urmează: Liviu Lungu, reprezentat de domnul Petre Ignatencu, Partidul Platforma Acțiunea Civică a Tinerilor, prin reprezentant Alexandru Pânișoară, Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Sector 3 București, prin domnul Lucică Lucian Buică, și, respectiv, Gherman Armin-Marian. Dezbaterile au fost consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când Curtea a dispus conexarea dosarelor nr. 698D/2016, nr. 699D/2016, nr. 700D/2016, nr. 712D/2016, nr. 718D/2016, nr. 719D/2016, nr. 733D/2016 și, respectiv, nr. 755D/2016 la Dosarul Curții Constituționale nr. 697D/2016 și, constatând că nu este întrunită majoritatea prevăzută la art. 6 teza a doua și art. 51 alin. (1) teza a doua din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a dispus redeschiderea dezbaterilor și repunerea pe rol a cauzei pentru data de 24 mai 2016.

6. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul părților prezente, pentru susținerea excepției de neconstituționalitate.

7. Domnul Petre Ignatencu, reprezentantul autorului excepției ce formează obiectul Dosarului nr. 698D/2016, susține, față de motivele expuse la ședința publică din 19 mai 2016, că dispozițiile art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 contravin și prevederilor art. 16 din Constituție, din perspectiva egalității de șanse în cursa electorală a partidelor politice. Reprezentantul autorului excepției arată că, deși reprezentantul Ministerului Public a afirmat, la termenul anterior, că textul legal criticat asigură egalitatea între partidele politice în calitatea lor de competitori electorali, simpla enunțare a egalității nu o și demonstrează, mai ales în cazul partidelor nou-înființate, lipsite de experiență. Consideră că utilitatea textului legal examinat este relevantă doar în cazul partidelor parlamentare, deoarece neîndeplinirea condiției privind numărul semnăturilor conduce, în cele din urmă, la radierea acelui partid, în condițiile Legii partidelor politice nr. 14/2003. În final, subliniază un nonsens în cuprinsul Legii nr. 14/2003, respectiv între reglementarea posibilității înființării unui partid politic doar pe baza semnăturii a trei membri fondatori, și menținerea acestei condiții excesive, constând în prezentarea unui număr ridicat de semnături de susținere, necesare la înregistrarea candidaturilor la funcțiile publice electivă. În consecință, solicită admiterea excepției de neconstituționalitate.

8. Domnul Alexandru Pânișoară, reprezentantul Partidului Platforma Acțiunea Civică a Tinerilor, susține, în esență, în calitate de autor al excepției de neconstituționalitate invocate în Dosarul nr. 699D/2016, că dobândirea calității de „candidat” la alegeri nu poate fi obținută doar ca urmare a simplei manifestări de voință a cetățeanului care îndeplinește condițiile art. 37 alin. (1) din Constituție, deoarece acesta trebuie să se supună unor cerințe suplimentare, cum este cea prevăzută de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015. Apreciază că raționamentul enunțat de Curtea Constituțională, ce a fundamentat soluția de admitere pronunțată prin Decizia nr. 75 din 26 februarie 2015 în privința dispozițiilor art. 19 alin. (3) din Legea partidelor politice nr. 14/2003, este aplicabil și în această cauză, deoarece condiția referitoare la întrunirea unui număr de semnături de susținere egal cu cel puțin 1% din numărul total al alegătorilor înscrși în Registrul electoral și în listele electorale complementare din

circumscripția pentru care un candidat își depune candidatura, dar nu mai puțin de 100 în cazul comunelor, este excesivă și se convertește într-o ingerință a statului asupra dreptului de a fi ales. Se subliniază faptul că, în cazul comunelor, care, potrivit Legii nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național — secțiunea a IV-a — Rețeaua de localități, au o populație de minimum 1.500 de locuitori, se creează o și mai vădită diferență între necesarul de 1%, echivalentul a minimum 15 semnături, și condiția prezentării a cel puțin 100 de semnături, prevăzută de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015. Aceste cerințe afectează, în final, pluralismul în societatea românească, condiție esențială și garanție a democrației constituționale, potrivit art. 8 din Legea fundamentală. Solicită admiterea excepției de neconstituționalitate. Depune concluzii scrise.

9. Domnul Lucian Lucică Buică, în calitate de reprezentant al Partidului Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Sector 3 București — autorul excepției de neconstituționalitate ce formează obiectul Dosarului nr. 712D/2016, reia, în esență, susținerile expuse în ședința publică anterioară, referindu-se punctual la anumite „carențe” ale Legii nr. 115/2015, și anume: invalidarea semnăturii unui cetățean pe listele de susținere ale unui alt candidat decât cel din sectorul în care acesta domiciliază; fluctuația pragului de minimum 1%, datorată actualizării permanente a listelor complementare, ceea ce face incertă îndeplinirea condiției numerice prevăzute de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015; impunerea acestui prag minimal de 1% prin legea națională, în timp ce Recomandările Comisiei de la Veneția menționează un prag de cel mult 1%, sens în care reprezentantul autorului excepției oferă exemplul Londrei (ce se regăsește și în alte mari capitale, cum ar fi Viena sau Madrid), unde este suficient un număr de 300 de semnături pentru susținerea unei candidaturi, raportat la o populație de 5 ori mai mare decât cea din București. Solicită, pentru aceste argumente, admiterea excepției de neconstituționalitate.

10. Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate. Acesta arată că, față de jurisprudența în materie a Curții, respectiv Decizia nr. 289 din 11 iunie 2016, în prezenta cauză nu au intervenit elemente noi, de natură a modifica soluția pronunțată cu acel prilej, astfel că, pentru identitate de rațiune, solicită menținerea acesteia și respingerea, ca neîntemeiată, a excepției.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

11. Prin Sentința civilă nr. 2.403 din 29 aprilie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 6.680/55/2016, **Judecătoria Arad — Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.** Excepția a fost ridicată de contestatorul Partidul Național Democrat — Organizația Arad într-o cauză având ca obiect soluționarea unei contestații formulate în contradictoriu cu Biroul Electoral de Circumscripție nr. 1 Arad împotriva hotărârii acestuia de respingere a listei de candidați pentru funcția de consilier local, pe motivul neîntrunirii condițiilor prevăzute de art. 49 alin. (2) din legea criticată, în sensul că lista de candidați nu a fost însoțită de numărul de susținători impus de lege.

12. Prin încheierile din 30 aprilie 2016, pronunțate în dosarele nr. 19.450/299/2016, nr. 19.448/299/2016 și, respectiv, nr. 19.410/299/2016, **Judecătoria Sectorului 1 București a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor**

locali. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de Lungu Liviu (propus de Partidul Comunitar din România), Partidul Platforma Acțiunea Civică a Tinerilor și, respectiv, de Partidul 200 Pentru București în cauze având ca obiect soluționarea unor contestații formulate împotriva hotărârilor de respingere a listelor de candidați/candidaților, după caz, la funcția de primar și de consilier local, pentru neîndeplinirea condiției numărului minim de susținători prevăzute de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015.

13. Prin Sentința civilă nr. 6.364 din 30 aprilie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 10.537/301/2016, **Judecătoria Sectorului 3 București — Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat într-o cauză având ca obiect soluționarea unei contestații formulate în contradictoriu cu Biroul Electoral de Circumscripție nr. 3 Sector 3 București împotriva hotărârii acestuia de respingere a înregistrării candidaturii domnului Lucică Lucian Buică, propus de acest partid la funcția de primar al Sectorului 3 București, ca urmare a neîndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015.

14. Prin Decizia civilă nr. 1.429 din 30 aprilie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 7.482/280/2016, **Tribunalul Argeș — Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Gherman Armin-Marian într-o cauză având ca obiect soluționarea apelului formulat împotriva sentinței prin care a fost respinsă contestația formulată în contradictoriu cu Biroul Electoral de Circumscripție nr. 1 Pitești împotriva hotărârii acestuia de respingere a înregistrării candidaturii sale, propusă de Partidul România Unită, la funcția de primar al municipiului Pitești, ca urmare a neîndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015.

15. Prin Încheierea din 3 mai 2016, pronunțată în Dosarul nr. 13.339/245/2016, **Tribunalul Iași — Secția I civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Partidul Fapta într-o cauză având ca obiect soluționarea apelului formulat împotriva sentinței prin care a fost respinsă contestația formulată în contradictoriu cu Biroul Electoral de Circumscripție nr. 1 Iași împotriva hotărârii acestuia de respingere a înregistrării candidaturii domnului Sorin Bălănescu, propus de acest partid pentru funcția de primar al municipiului Iași, ca urmare a neîndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015.

16. Prin Sentința civilă nr. 20 AL din 3 mai 2016, pronunțată în Dosarul nr. 10.317/4/2016, **Judecătoria Sectorului 4 București — Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Partidul 200 Pentru București într-o cauză având ca obiect soluționarea unei contestații formulate în contradictoriu cu Biroul Electoral de Circumscripție nr. 4 Sector 4 București împotriva hotărârii acestuia de respingere a înregistrării listei de

candidați ai acestui partid pentru funcția de consilier local în Consiliul Local al Sectorului 4 București, ca urmare a neîndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015.

17. Prin Încheierea din 29 aprilie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 1.614/110/2016, **Tribunalul Bacău — Secția I civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Județeană Bacău într-o cauză având ca obiect soluționarea unei contestații formulate în contradictoriu cu Biroul Electoral Județean nr. 4 Bacău împotriva hotărârii acestuia de respingere a listei cu candidații propuși de acest partid pentru funcția de consilier județean, ca urmare a neîndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015.

18. **În motivarea excepției de neconstituționalitate**, având un conținut asemănător, autorii acesteia susțin, în esență, că dispozițiile art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015, prin condiția referitoare la prezentarea unui număr minim de semnături de susținere odată cu depunerea listei de candidați la alegerile locale, îngrădesc dreptul de a fi ales, consacrat de art. 37 din Constituție, text ce nu prevede posibilitatea reglementării prin lege a vreunei cerințe de genul celei criticate. Operațiunile tehnice de determinare a numărului exact al cetățenilor cu drept de vot dintr-o anumită circumscriptie, interdicțiile legale specifice unor categorii profesionale de a semna liste de adeziuni (funcționarii publici, militarii etc.), deși se află pe lista cetățenilor cu drept de vot, precum și regulile stricte ale calendarului electoral transformă, practic, condiția legală atacată într-un imposibil fizic de îndeplinit, echivalând, astfel, cu ingerința a statului în exercitarea dreptului de a fi ales, peste limitele stabilite de art. 53 din Constituție. Aspectele învederate sunt cu atât mai evidente în cazul unui partid nou-înființat, lipsit de logistica tehnică și umană și care nu dispune de o bază de date preexistentă a simpatizanților săi politici, astfel că și art. 16 din Legea fundamentală este încălcat, sub aspectul egalității de șanse a competitorilor politici.

19. În acest sens este menționată Decizia nr. 75 din 26 februarie 2015, prin care Curtea Constituțională, aplicând „testul de proporționalitate”, a constatat că cerința legală referitoare la prezentarea a 25.000 de semnături pentru înregistrarea unui partid politic nu mai servește interesului public în actualele condiții sociopolitice, este disproporțională în raport cu obiectivul urmărit și, ca atare, a fost declarată neconstituțională. Or, potrivit autorilor excepției, un raționament similar se impune și în ceea ce privește condițiile legale pentru alegerea autorităților administrației publice locale.

20. **Judecătoria Arad — Secția civilă, Judecătoria Sectorului 1 București, Judecătoria Sectorului 3 București — Secția civilă, Tribunalul Argeș — Secția civilă, Tribunalul Iași — Secția I civilă, Judecătoria Sectorului 4 București — Secția civilă și Tribunalul Bacău — Secția I civilă** consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Dispozițiile de lege criticate nu contravin art. 37 din Constituție, întrucât este firesc ca prin lege organică legiuitorul să stabilească un număr minim de susținători pentru candidați, în vederea dovedirii unei minime reprezentativități anterior alegerilor locale.

21. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, actele de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

22. **Guvernul** consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În ce privește pretinsa încălcare a prevederilor art. 16, 26, 37 și 53 din Constituție se arată că aceste critici nu pot fi reținute. Instituirea obligativității unui

anumit prag de susținători nu încalcă principiul constituțional al egalității în fața legii și a autorităților publice, având în vedere că prin activitatea lor, partidele politice promovează valorile și interesele naționale. Din perspectiva pretensei încălcări a art. 26 din Constituție se susține că înscrierea semnăturii pe lista de susținere are o dublă semnificație: confirmarea voinței de a susține un candidat la funcția de primar sau o listă de candidați pentru consiliul local și pentru consiliul județean, pe de o parte, și acceptarea înscrierii pe listă a datelor personale, pe de altă parte. Totodată, modalitatea concretă în care persoana, desemnată de formațiunea politică participantă la alegeri să întocmească listele cu susținători, înțelege să își îndeplinească această sarcină, nu poate reprezenta o problemă de neconstituționalitate, în sine, a dispozițiilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015. În sensul aceluiași argumente este indicată Decizia Curții Constituționale nr. 75 din 26 februarie 2015.

23. **Avocatul Poporului** apreciază că dispozițiile art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 instituie un prag de reprezentativitate rezonabil de minimum 1%, ușor de atins în practică, și care nu este de natură să lipsească de conținut dreptul de vot și de a fi ales. În legătură cu drepturile electorale fundamentale, respectiv dreptul de vot și dreptul de a fi ales, se susține, așa cum a reținut și Curtea Constituțională prin Decizia nr. 1.013 din 27 noiembrie 2012 și Decizia nr. 503 din 20 aprilie 2010, că legiuitorul are competența exclusivă să, subordonându-se principiilor statuate în art. 16 alin. (3), art. 37 și 40 din Constituție, să stabilească modalitățile și condițiile de funcționare a sistemului electoral. Așadar, atât în accepțiunea Curții Constituționale (a se vedea Decizia nr. 226 din 3 iulie 2001), cât și a Curții Europene a Drepturilor Omului [hotărârile din 2 martie 1987 și 22 mai 2012, pronunțate în cauzele *Mathieu-Mohin and Clerfayt împotriva Belgiei*, paragraful 52, și, respectiv, *Scoppola împotriva Italiei* (nr. 3), paragrafele 83 și 84], dreptul de a fi ales implică posibilitatea existenței unor condiționări în exercitiul acestuia, iar statele au o marjă largă de apreciere a sistemului electoral și a condițiilor de aplicare a acestuia. Totodată, potrivit Recomandărilor Comisiei de la Veneția, cuprinse în Codul bunelor practici în materie electorală — Linii directoare și raport explicative, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a sesiuni plenare (Veneția, 18—19 octombrie 2002), „Obligația de a colecta un anumit număr de *semnături* pentru prezentarea unei candidaturi nu este, în principiu, incompatibilă cu principiul sufragiului universal”. Cât privește pretinsa încălcare a dreptului la viață intimă, familială și privată, protejat de art. 26 din Constituție, se menționează că depunerea listelor cu semnăturile de susținere a unui candidat este necesară strict pentru verificarea îndeplinirii, de către Biroul Electoral Central, a condițiilor legale referitoare la înregistrarea candidaturilor, fără a se putea susține în mod rezonabil că respectivele date ar putea fi utilizate și în alte scopuri sau că nu vor fi stocate cu respectarea legislației în materie. În sfârșit, în considerarea celor susținute, se arată că dispozițiile de lege criticate nu consacra un caz de restrângere a exercițiului dreptului de a fi ales, deci nu se poate pune în discuție nici încălcarea art. 53 din Constituție.

24. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând actele de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile părților prezente, concluziile scrise depuse, concluziile procurorului și dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

25. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

26. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea

autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 349 din data de 20 mai 2015. Textul de lege criticat are următorul cuprins: „(2) Pentru fiecare candidat la funcția de primar și listă de candidați pentru consiliul local și pentru consiliul județean, partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale trebuie să prezinte o listă de susținători, care trebuie să cuprindă minimum 1% din numărul total al alegătorilor înscrși în Registrul electoral și în listele electorale complementare din circumscripția pentru care candidează, dar nu mai puțin de 100 în cazul comunelor, de 500 în cazul localităților urbane de rangul II și III și de 1.000 în cazul județelor, municipiului București, sectoarelor municipiului București și localităților urbane de rangul I.”

27. În susținerea excepției sunt invocate prevederile constituționale ale art. 16 — *Egalitatea în drepturi*, art. 26 — *Viața intimă, familială și privată*, art. 37 — *Dreptul de a fi ales și ale art. 53 — Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*.

28. Examinând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015, Curtea Constituțională constată că acestea au mai constituit obiect al controlului de constituționalitate, exercitat prin raportare la critici de neconstituționalitate asemănătoare. Aceste critici urmăresc, în esență, să demonstreze caracterul nejustificat și excesiv al instituirii obligației de a prezenta liste de susținători pentru candidaturile la alegerile locale depuse de partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, condiție prevăzută de art. 49 alin. (2) din legea examinată. Obligația astfel instituită este de natură să încalce, potrivit susținerilor autorilor excepției, normele constituționale referitoare, în principal, la dreptul de a alege și de a fi ales, dar și, în plan secund, a dreptului la viață intimă, familială și privată, având în vedere regimul juridic al protecției datelor cu caracter personal.

29. În acest sens, prin deciziile nr. 286*, nr. 289 și nr. 290 din 11 mai 2016, încă nepublicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, la data pronunțării acestei decizii, Curtea a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015, constatând, în esență, următoarele:

30. Analizând dispozițiile art. 3 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea pronunțată în Cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, din 2 martie 1987, paragraful 54, Hotărârea pronunțată în Cauza *Hirst împotriva Regatului Unit*, din 6 octombrie 2005, paragraful 61, Hotărârea pronunțată în Cauza *Yumak și Sadak împotriva Turciei*, din 8 iulie 2008, paragraful 109, și Hotărârea pronunțată în Cauza *Podkolzina împotriva Letoniei*, din 9 aprilie 2002, paragraful 34), precum și Recomandările Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) [Codul bunelor practici în materie electorală — Linii directe și raport explicativ adoptate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni Plenare (Veneția, 18—19 octombrie 2002)], Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 286 din 11 mai 2016, mai sus menționată, a reamintit faptul că dreptul de a fi ales și de a alege nu este absolut, iar statele au o marjă largă de apreciere în alegerea sistemului electoral și a condițiilor de aplicare a acestuia, fără însă a limita drepturile în discuție atât de mult încât să afecteze esența acestora și să le golească de conținut.

31. În România, prevederile art. 73 alin. (3) lit. a) din Constituție stabilesc că sistemul electoral se reglementează prin lege organică, inclusiv deci modalitățile concrete de exercitare a dreptului de vot și a dreptului de a fi ales, cu respectarea condițiilor impuse de Constituție. Totodată, condițiile de fond și

de formă pe care o persoană trebuie să le îndeplinească pentru exercitarea dreptului de a fi ales sunt prevăzute, la nivel constituțional, de art. 16 alin. (3), art. 37 și 40, precum și, la nivelul legislației infraconstituționale, de normele cuprinse în legile electorale, care se subordonează condițiilor generale constituționale și le dezvoltă, totodată, după criteriul funcției publice electivă pentru care sunt organizate respectivele alegeri (a se vedea Decizia nr. 61 din 14 ianuarie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 76 din 3 februarie 2010). În acest context, Curtea a reținut că dispozițiile art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 consacră o condiție de exercitare a dreptului constituțional de a fi ales, în privința alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale.

32. Examinând, în cadrul testului de proporționalitate efectuat cu prilejul pronunțării Deciziei nr. 286 din 11 mai 2016, pretinsul caracter nejustificat, excesiv al condiției reglementate de textul de lege criticat, cu încălcarea art. 16 și 37 din Constituție, Curtea a subliniat că în cauză nu poate fi aplicat, *mutatis mutandis*, același raționament ce a condus la pronunțarea Deciziei nr. 75 din 26 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 265 din 21 aprilie 2015, prin care Curtea a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. 19 alin. (3) din Legea partidelor politice nr. 14/2003, referitoare la numărul minim de membri fondatori necesari pentru constituirea unui partid politic. Astfel, s-a arătat că, dimpotrivă, această decizie susține, de principiu, constituționalitatea soluției legislative criticate în prezenta cauză, iar nu încălcarea prevederilor constituționale invocate. Aceasta deoarece înseși exigențele pe care legislația electorală în ansamblu le-a instituit în privința exercitării drepturilor electorale au fost apreciate de Curte ca justificând eliminarea condiției excesive de asigurare a reprezentativității partidelor politice încă de la înființarea acestora. Referindu-se la „instrumente legale adecvate”, menite să limiteze riscul fragmentării excesive a reprezentării parlamentare sau al supraîncărcării bugetului de stat cu cheltuieli destinate finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale, Curtea a avut în vedere tocmai limitările inerente reglementării unor drepturi fundamentale, pentru evitarea exercitării abuzive a acestora. Reprezentativitatea candidaturilor la funcțiile electivă — așadar și condiția instituită de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 — se înscrie, de principiu, între „instrumentele legale adecvate” menționate. Aceasta întrucât desemnarea de candidați în alegeri constituie una dintre condițiile de „existență” a partidelor politice, potrivit art. 45 coroborat cu art. 46 alin. (1) lit. b) din Legea partidelor politice nr. 14/2003. Așadar, indiferent de numărul de membri fondatori, prin instituirea unor condiții de reprezentativitate prin legislația electorală în privința candidaților partidelor se evită o fragmentare politică excesivă; practic, partidele care nu au forța politică de a desemna candidați în alegeri intră sub incidența cauzei de dizolvare menționate.

33. Curtea a mai observat că textul criticat a fost adoptat chiar ulterior Deciziei nr. 75 din 26 februarie 2015, în cadrul unui demers general realizat, în cursul anului 2015, de adaptare legislativă în considerarea alegerilor locale și parlamentare din anul 2016, inclusiv de corelare a reglementărilor în materie.

34. În plus, Curtea a mai reținut, cu același prilej, că textul criticat răspunde și exigențelor cuprinse în Codul bunelor practici în materie electorală — Linii directe și raport explicativ adoptate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni Plenare, document ce menționează expres pragul de cel mult 1% de semnături de susținere prezentate ca și condiție necesară la înregistrarea candidaților. Faptul că procentul stabilit de legea română se află la limita superioară a acestui prag (minimum 1% din alegători), precum și instituirea unei condiții subsidiare referitoare la numărul minim de susținători (nu mai puțin de 100 în cazul comunelor, de 500 în cazul localităților urbane de rangul II și III și de 1.000 în cazul județelor, municipiului București, sectoarelor municipiului București și localităților urbane de rangul I) țin de

* Decizia nr. 286 din 11 mai 2016 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 451 din 16 iunie 2016.

marja de apreciere a legiuitorului și vizează asigurarea unei minime reprezentativități a candidaților la funcțiile reprezentative. Această condiție nu are un caracter excesiv, în sensul de a goli de conținut dreptul de a fi ales, ci este menită să evite conferirea unui caracter derizoriu listelor de susținători.

35. Curtea Constituțională nu poate reține nici critica de neconstituționalitate raportată la prevederile art. 16 din Constituție, potrivit căreia textul de lege criticat creează o stare de discriminare între partidele politice care au deja o bază de date cu caracter personal și partidele noi, care nu dispun de aceleași date pentru întocmirea listelor de susținători. Aceasta deoarece condiția prezentării listei de susținători vizează orice formațiune politică, indiferent de regimul juridic aplicabil la data constituirii și înregistrării sale, respectiv în condițiile Legii partidelor politice nr. 14/2003, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 347 din 12 mai 2014, sau ulterior modificării acesteia prin Legea nr. 114/2015 privind modificarea și completarea Legii partidelor politice nr. 14/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 346 din 20 mai 2015, cu referire la eliminarea condiției de reprezentativitate necesară la înregistrarea unui partid politic, constând în prezentarea unei liste cu 25.00 de semnături ale membrilor fondatori. Diferențele de susținere în sine, concretizate, în cazul unora dintre partidele politice, în existența acelei „baze de date cu caracter personal” menționate de autorii excepției, țin de natura/substanța competiției politice, reflectând implicit libertatea de voință a electoratului, esențială într-un stat democratic, aceste susțineri neputând avea natura unor reale critici de neconstituționalitate. În cursa electorală, legea recunoaște și respectă egalitatea de șanse a oricărui competitor electoral, aceleași condiții de înscriere a candidaturii la una dintre funcțiile publice eligibile fiind prevăzute pentru fiecare dintre aceștia, inclusiv pentru candidații independenți.

36. Întrucât între excepțiile mai sus analizate și soluționate prin deciziile indicate și prezenta excepție există o identitate de obiect, iar criticile de neconstituționalitate sunt asemănătoare, Curtea constată că atât soluția de respingere ca neîntemeiată a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 49 alin. (2)

39. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Partidul Național Democrat — Organizația Arad în Dosarul nr. 6.680/55/2016 al Judecătorei Arad — Secția civilă, de Lungu Liviu, Partidul Platforma Acțiunea Civică a Tinerilor și, respectiv, Partidul 200 Pentru București în dosarele nr. 19.450/299/2016, nr. 19.448/299/2016, și, respectiv, nr. 19.410/299/2016 ale Judecătorei Sectorului 1 București, de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Sector 3 București — Secția civilă, prin președinte Lucică Lucian Buică în Dosarul nr. 10.537/301/2016 al Judecătorei Sectorului 3 București, de Gherman Armin-Marian în Dosarul nr. 7.482/280/2016 al Tribunalului Argeș — Secția civilă, de Partidul Fapta, prin reprezentant legal Sorin Bălănescu în Dosarul nr. 13.339/245/2016, al Tribunalului Iași — Secția I civilă, de Partidul 200 Pentru București în Dosarul nr. 10.317/4/2016 al Judecătorei Sectorului 4 București — Secția civilă, precum și de Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat — Organizația Județeană Bacău, prin reprezentant legal Negru Constantin, în Dosarul nr. 1.614/110/2016 al Tribunalului Bacău — Secția I civilă și constată că prevederile art. 49 alin. (2) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Judecătorei Arad — Secția civilă, Judecătorei Sectorului 1 București, Judecătorei Sectorului 3 București — Secția civilă, Tribunalului Argeș — Secția civilă, Tribunalului Iași — Secția I civilă, Judecătorei Sectorului 4 București — Secția civilă și Tribunalului Bacău — Secția I civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 24 mai 2016.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,
Claudia-Margareta Krupenschi

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE

ORDIN

pentru aprobarea Normelor metodologice privind sistemul de control intern/managerial în Ministerul Apărării Naționale

Pentru aplicarea prevederilor art. 4 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 privind controlul intern/managerial și controlul financiar preventiv, republicată, cu modificările și completările ulterioare,
având în vedere prevederile art. 6¹ din Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015 pentru aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice, cu modificările și completările ulterioare,
în temeiul prevederilor art. 33 alin. (1) din Legea nr. 346/2006 privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul apărării naționale emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă Normele metodologice privind sistemul de control intern/managerial în Ministerul Apărării Naționale, prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. — La data intrării în vigoare a prezentului ordin se abrogă Ordinul ministrului apărării naționale nr. M.75/2012

pentru aprobarea Normelor metodologice privind sistemul de control intern/managerial în Ministerul Apărării Naționale, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2012.

Art. 3. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul apărării naționale,
Mihnea Ioan Motoc

București, 30 iunie 2016.
Nr. M.84.

ANEXĂ

NORME METODOLOGICE

privind sistemul de control intern/managerial în Ministerul Apărării Naționale

CAPITOLUL I Dispoziții generale

Art. 1. — Prezentele norme metodologice, denumite în continuare *norme*, asigură condițiile necesare implementării și dezvoltării sistemului de control intern/managerial în Ministerul Apărării Naționale, denumit în continuare *minister*.

Art. 2. — Sintagma „control intern/managerial” este utilizată în înțelesul definit de art. 2 lit. d) din Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 privind controlul intern/managerial și controlul financiar preventiv, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 3. — (1) În minister se urmărește atingerea obiectivelor și a cerințelor controlului intern/managerial prevăzute la art. 3 și art. 4 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 119/1999, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Sistemul de control intern/managerial în minister se organizează astfel încât să asigure realizarea următoarelor trei categorii de obiective permanente:

- eficacitatea și eficiența funcționării;
- fiabilitatea informațiilor interne și externe;
- conformitatea cu legile, regulamentele și politicile interne.

(3) Controlul intern/managerial se organizează în cadrul ministerului pe baza următoarelor principii:

- principiul legalității — respectarea prevederilor Constituției și ale actelor normative în vigoare;
- principiul adaptabilității — adaptarea la dimensiunea, complexitatea, mediul specific și misiunile structurilor Armatei României;

c) principiul integralității — aplicarea la toate nivelurile de conducere și cuprinderea tuturor activităților/acțiunilor acestora;

d) principiul uniformității — utilizarea acelorași instrumente de control intern/managerial în toate structurile Armatei României;

e) principiul finalității — asigurarea îndeplinirii obiectivelor stabilite;

f) principiul eficienței — obținerea celor mai bune rezultate cu resursele avute la dispoziție;

g) principiul eficacității — îndeplinirea obiectivelor planificate pentru fiecare dintre activități și raportul dintre efectul proiectat și rezultatul efectiv al activității respective;

h) principiul economicității — minimizarea costului resurselor alocate pentru atingerea rezultatelor estimate ale unei activități, cu menținerea calității corespunzătoare a acestor rezultate.

Art. 4. — În sensul prezentelor norme, definițiile unor termeni și expresii utilizate sunt prevăzute în anexa nr. 1.

CAPITOLUL II

Organizarea sistemului de control intern/managerial

Art. 5. — În minister se constituie și funcționează, în funcție de nivelul ierarhic, următoarele structuri și comisii:

a) la nivelul ministerului, structura de specialitate din cadrul Secretariatului general;

b) la nivelul structurilor ministerului ai căror comandanți/șefi au calitatea de ordonatori de credite, comisii cu atribuții de monitorizare, coordonare și îndrumare metodologică a

implementării și dezvoltării sistemelor proprii de control intern/managerial, denumite în continuare *comisii*.

Art. 6. — Secretariatul general, prin structura de specialitate, are următoarele atribuții:

a) monitorizează, coordonează și îndrumă metodologic structurile ministerului în domeniul controlului intern/managerial pentru atingerea obiectivelor, menținerea riscurilor/vulnerabilităților în limitele acceptabile, luarea deciziilor adecvate de exploatare a oportunităților și îmbunătățirea globală a performanțelor;

b) elaborează raportările și informările/situațiile centralizatoare prevăzute de legislația în domeniu;

c) elaborează, actualizează și supune anual spre aprobare ministrului apărării naționale Registrul de riscuri al Ministerului Apărării Naționale, potrivit procedurii de sistem adoptate de Secretariatul general;

d) elaborează raportul de informare privind analiza riscurilor;

e) elaborează Programul de dezvoltare a sistemului de control intern/managerial al Ministerului Apărării Naționale și îl supune spre aprobare ministrului apărării naționale;

f) monitorizează sistemul de pregătire profesională a personalului din cadrul ministerului în domeniul controlului intern/managerial.

Art. 7. — Comisiile de la nivelul structurilor ministerului se înscriu în ordinul de zi pe unitate și se constituie din:

a) președinte — locțiitorul comandantului/șefului structurii sau șeful de stat major/similar al structurii, după caz;

b) membri — persoanele cu funcții de conducere stabilite de comandantul/șeful structurii.

Art. 8. — Secretariatele comisiilor sunt asigurate de un birou/compartiment, o funcție de control intern/managerial sau de către o persoană stabilită de comandantul/șeful structurii.

Art. 9. — (1) Comisia are următoarele atribuții:

a) coordonează inventarierea activităților din cadrul structurii pe domenii de activitate, precum și elaborarea/revizia procedurilor de sistem/operationale;

b) coordonează activitatea de stabilire a măsurilor de management al riscurilor;

c) analizează, avizează și supune spre aprobare comandantului/șefului structurii Registrul de riscuri;

d) monitorizează și coordonează permanent activitățile de punere în aplicare a măsurilor de management al riscurilor;

e) propune comandantului/șefului structurii noi acțiuni sau revizuirii de termene, atunci când apar disfuncții în implementarea măsurilor de management al riscurilor;

f) analizează, avizează și supune spre aprobare comandantului/șefului structurii raportările și informările/situațiile centralizatoare prevăzute de legislația în domeniu;

g) analizează, avizează și supune spre aprobare comandantului/șefului structurii Programul de dezvoltare a sistemului de control intern/managerial.

(2) Secretariatul comisiei are următoarele atribuții:

a) centralizează, ține evidența procedurilor de sistem/operationale în format electronic și le pune la dispoziția personalului în rețelele informatice locale existente;

b) elaborează Inventarul activităților structurii pe baza propunerilor șefilor de microstructuri;

c) elaborează Registrul pentru evidența procedurilor de sistem/operationale, în format electronic;

d) elaborează Registrul de riscuri pe baza propunerilor șefilor de microstructuri;

e) elaborează procesul-verbal de analiză a riscurilor;

f) elaborează și actualizează anual Programul de dezvoltare a sistemului de control intern/managerial;

g) elaborează raportările și informările/situațiile centralizatoare prevăzute în Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015 pentru aprobarea Codului controlului

intern managerial al entităților publice, cu modificările și completările ulterioare, pe baza datelor primite de la microstructurile responsabile de standarde și de la structurile subordonate/aflate în coordonare;

h) pregătește documentele de lucru pentru ședințele comisiei.

Art. 10. — Pe linia implementării și dezvoltării sistemului de control intern/managerial, comandantii/șefii structurilor ministerului au următoarele atribuții:

a) aplică principiile controlului intern/managerial în actul de conducere;

b) asigură cadrul organizațional și procedural privind punerea în aplicare a măsurilor necesare pentru implementarea și dezvoltarea continuă a sistemului propriu de control intern/managerial;

c) decid măsurile adecvate de management al riscurilor;

d) aprobă Registrul de riscuri și Programul de dezvoltare a sistemului de control intern/managerial;

e) dispun măsurile necesare pentru convocarea comisiei în vederea realizării activității de autoevaluare a sistemului propriu de control intern/managerial;

f) aprobă rapoartele și informările/situațiile centralizatoare prevăzute de legislația în domeniu și dispun transmiterea acestora, ierarhic, la Secretariatul general, la termenele stabilite;

g) analizează, în cadrul autoevaluării anuale a structurii proprii, stadiul implementării și dezvoltării sistemului propriu de control intern/managerial;

h) stabilesc microstructurile responsabile de implementarea standardelor de control intern/managerial în conformitate cu atribuțiile ce le revin.

Art. 11. — (1) Șefii microstructurilor au următoarele atribuții:

a) pun în aplicare măsurile stabilite pentru implementarea și dezvoltarea continuă a sistemului de control intern/managerial;

b) stabilesc obiectivele și indicatorii de performanță ai microstructurii și activitățile necesare îndeplinirii acestora potrivit responsabilităților;

c) identifică, analizează, evaluează și prioritizează riscurile care pot afecta atingerea obiectivelor generale/specifice ale microstructurii și formulează propuneri privind măsurile de management al riscurilor;

d) transmit secretariatului comisiei propuneri pentru Registrul de riscuri și pentru revizia procedurilor de sistem/operationale;

e) reevaluează riscurile anual sau ori de câte ori situația o impune, semnalează apariția unor noi riscuri și fac propuneri în sensul diminuării acestora sau a exploatarei oportunităților.

(2) Personalul implicat pune în aplicare măsurile stabilite pentru implementarea și dezvoltarea sistemului de control intern/managerial.

CAPITOLUL III

Implementarea standardelor de control intern/managerial

SECȚIUNEA 1

Direcții generale de acțiune privind implementarea standardelor de control intern/managerial

Art. 12. — (1) Standardele de control intern/managerial definesc în cadrul ministerului un minimum de reguli de management, adaptate la specificul acestuia.

(2) Implementarea standardelor de control intern/managerial se realizează în conformitate cu prevederile Codului controlului intern managerial al entităților publice, aprobat prin Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015, cu modificările și completările ulterioare.

(3) Principalele cerințe privind implementarea standardelor de control intern/managerial sunt prevăzute în anexa nr. 2.

Art. 13. — (1) Structurile ministerului ai căror comandanți/șefi au calitatea de ordonatori de credite elaborează și actualizează anual Programul de dezvoltare a sistemului de control intern/managerial al structurii, potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 3, și îl transmit la eșalonul ierarhic imediat superior, pentru informare și armonizare, la datele stabilite de acestea, dar nu mai târziu de data de 5 martie a fiecărui an.

(2) Structurile ministerului ai căror comandanți/șefi au calitatea de ordonatori secundari de credite, respectiv ordonatori terțiari de credite în finanțarea ordonatorului principal de credite, transmit programele elaborate și actualizate conform alin. (1) la Secretariatul general, până la data de 10 martie a fiecărui an.

(3) În Programul de dezvoltare a sistemului de control intern/managerial al structurii se evidențiază, în mod distinct, acțiunile de pregătire profesională, în domeniul controlului intern/managerial, a personalului de conducere și execuție, în cadrul structurilor de specialitate ale ministerului, precum și în instituții de specialitate din afara ministerului.

Art. 14. — La nivelul ministerului, în vederea implementării standardelor de control intern/managerial, se stabilesc structurile centrale responsabile de standardele de control intern/managerial, conform anexei nr. 4.

SECȚIUNEA a 2-a

Reguli privind implementarea standardelor de control intern/managerial

1. Standardul 1 — Etica și integritatea

Art. 15. — Comandanții/Șefii structurilor ministerului desemnează un ofițer responsabil cu consilierea etică pentru cadrele militare și personalul civil contractual, în vederea promovării valorilor etice, precum și a valorilor specifice Armatei României.

Art. 16. — Comandanții/Șefii structurilor ministerului dispun măsuri de protecție a identității persoanelor care au sesizat nereguli, fraude sau fapte de corupție, conform legislației privind avertizorul de integritate.

2. Standardul 2 — Atribuții, funcții, sarcini

Art. 17. — Comandanții/Șefii structurilor ministerului dispun actualizarea documentelor privind misiunea structurii, regulamentele interne și fișele posturilor pentru atingerea obiectivelor și luarea la cunoștință a conținutului acestora de către întregul personal.

Art. 18. — (1) Funcțiile considerate ca fiind în mod special expuse la corupție/sensibile sunt acele funcții care prezintă risc semnificativ în îndeplinirea obiectivelor structurii.

(2) La stabilirea funcțiilor considerate ca fiind în mod special expuse la corupție/sensibile se au în vedere atribuțiile funcționale care implică, de regulă:

a) accesul la informațiile clasificate sau informațiile neclasificate exceptate, potrivit legii, de la liberul acces al cetățenilor;

b) gestionarea resurselor;

c) nivelul de decizie și consecințele actului de decizie;

d) competența decizională exclusivă;

e) derularea procedurilor de achiziții publice;

f) relațiile directe cu cetățenii și/sau instituțiile publice și/sau private.

(3) În vederea inventarierii și gestionării funcțiilor considerate ca fiind în mod special expuse la corupție/sensibile, structurile ministerului parcurg, în principal, următoarele etape:

a) convocarea comisiei în vederea identificării, ordonării, clasificării și reevaluării funcțiilor considerate ca fiind în mod special expuse la corupție/sensibile;

b) întocmirea Inventarului funcțiilor considerate ca fiind în mod special expuse la corupție/sensibile, conform modelului prevăzut în anexa nr. 5.

3. Standardul 3 — Competența, performanța

Art. 19. — Comandanții/Șefii structurilor ministerului dispun măsuri pentru întocmirea planurilor de pregătire profesională a personalului nou-încadrat, încă din timpul procesului de selecție.

4. Standardul 4 — Structura organizatorică

Art. 20. — Pentru proiectarea structurii organizatorice, personalul implicat parcurge, în principal, următoarele etape:

a) analiza obiectivelor structurii;

b) definirea activităților necesare și stabilirea conținutului acestora;

c) crearea microstructurilor;

d) stabilirea propriu-zisă a structurii organizatorice.

Art. 21. — Actul de delegare este conform atunci când:

a) este întocmit potrivit prevederilor actelor normative în domeniu;

b) respectă raportul dintre complexitatea sarcinilor/atribuțiilor delegate și cunoștințele, experiența și capacitatea necesare efectuării actului de autoritate încredințat;

c) sunt precizate în cuprinsul acestuia termenele-limită de realizare și criteriile specifice pentru îndeplinirea cu succes a sarcinilor/atribuțiilor delegate;

d) sunt furnizate toate informațiile asupra responsabilității ce va fi delegată;

e) sunt stabilite limitele competențelor, atribuțiilor și responsabilităților care se delegă.

Art. 22. — Persoana delegată răspunde de realizarea sarcinii, iar comandantul/șeful care a delegat își menține în fața superiorilor responsabilitatea finală pentru realizarea acesteia.

5. Standardul 5 — Obiective

Art. 23. — Conducerea ministerului definește obiectivele legate de scopurile acestuia, precum și pe cele complementare, legate de fiabilitatea informațiilor, conformitatea cu legile, regulamentele și politicile interne.

Art. 24. — (1) Stabilirea obiectivelor structurilor ministerului constituie un proces în cadrul căruia se reflectă prioritățile ministerului în concordanță cu actele normative aplicabile, documentele de planificare, resursele avute la dispoziție și domeniile de responsabilitate.

(2) Stabilirea obiectivelor are la bază formularea în comun de către factorii implicați a unor ipoteze/premise.

(3) Structurile ministerului reevaluează obiectivele ori de câte ori se modifică ipotezele/premisele care au stat la baza stabilirii acestora.

(4) Ipotezele/Premisele, obiectivele și indicatorii de performanță sunt formulate respectând metodologia prezentată în anexa nr. 6.

6. Standardul 6 — Planificarea

Art. 25. — (1) Structurile ministerului întocmesc planuri, potrivit reglementărilor în domeniu, prin care se pun în concordanță activitățile necesare pentru atingerea obiectivelor cu resursele maxim posibil de alocate, astfel încât riscurile care ar putea afecta realizarea obiectivelor structurilor ministerului să fie minime.

(2) Planurile cu principalele activități ale structurilor, precum și orice alte documente de planificare întocmite potrivit reglementărilor în domeniu trebuie să cuprindă ipoteze/premise și obiective cărora li se asociază indicatori de performanță.

(3) Pentru îndeplinirea obiectivelor, comandanții/șefii structurilor ministerului asigură coordonarea deciziilor și acțiunilor microstructurilor.

7. Standardul 7 — Monitorizarea performanțelor

Art. 26. — În vederea monitorizării gradului de îndeplinire a obiectivelor se elaborează indicatori de performanță pentru fiecare politică și activitate utilizând indicatori cantitativi și calitativi relevanți, inclusiv cu privire la economicitate, eficiență și eficacitate.

8. Standardul 8 — Managementul riscului

Art. 27. — Structurile ministerului analizează anual riscurile legate de desfășurarea activităților sale, elaborează planuri corespunzătoare în direcția limitării posibilelor consecințe ale acestor riscuri și stabilesc responsabilități și termene pentru aplicarea planurilor respective.

Art. 28. — În managementul riscului structurile ministerului sunt obligate să parcurgă următoarele etape:

a) identificarea, potrivit domeniilor de responsabilitate, a obiectivelor generale și specifice care au rol hotărâtor în realizarea misiunii;

b) stabilirea activităților principale necesare îndeplinirii obiectivelor generale și specifice identificate;

c) identificarea riscurilor majore care pot afecta realizarea obiectivelor generale și specifice;

d) evaluarea riscurilor identificate;

e) stabilirea măsurilor de management al riscurilor și punerea lor în aplicare;

f) analizarea stadiului implementării măsurilor de management al riscurilor;

g) reevaluarea procesului de management al riscurilor.

Art. 29. — Implementarea managementului riscului se realizează potrivit Diagramei de proces pentru implementarea managementului riscului prevăzute în anexa nr. 7, având în vedere Metodologia privind identificarea, evaluarea și atenuarea riscurilor, prevăzută în anexa nr. 8.

Art. 30. — Registrul de riscuri al structurii se elaborează potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 9 și se actualizează anual până la data de 15 decembrie sau ori de câte ori situația o impune.

9. Standardul 9 — Proceduri

Art. 31. — Pentru îndeplinirea obiectivelor, structurile ministerului stabilesc activitățile care pot fi transpuse în proceduri de sistem/operaționale.

Art. 32. — (1) Pentru elaborarea și actualizarea procedurilor de sistem/operaționale structurile ministerului parcurg, în principal, următoarele etape:

a) stabilirea activităților care pot fi transpuse în proceduri de sistem/operaționale și a persoanelor responsabile cu întocmirea acestora;

b) studierea prevederilor legislației naționale și UE, precum și a reglementărilor NATO, în baza cărora se exercită atribuțiile structurii potrivit domeniilor de activitate;

c) întocmirea Inventarului activităților structurii, potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 10;

d) elaborarea proiectelor procedurilor de sistem/operaționale;

e) analizarea, în cadrul comisiei, a proiectelor procedurilor de sistem/operaționale, precum și a codurilor de identificare ale acestora;

f) efectuarea modificărilor apărute în urma analizei asupra procedurilor de sistem/operaționale;

g) aprobarea procedurilor de sistem/operaționale;

h) centralizarea procedurilor de sistem/operaționale, în format electronic;

i) executarea reviziei procedurilor de sistem/operaționale, de regulă anual, în trimestrul I și ori de câte ori situația o impune.

(2) La elaborarea procedurilor de sistem/operaționale se ține cont de următoarele:

a) se întocmesc procedurile de sistem/operaționale necesare îndeplinirii atribuțiilor funcționale;

b) se concep procedurile de sistem/operaționale pentru a reflecta și a ajuta la realizarea obiectivelor stabilite;

c) se întocmesc procedurile de sistem/operaționale după stabilirea corelațiilor dintre diverse activități/tipuri de activități;

d) se analizează procedurile de sistem/operaționale pentru evitarea suprapunerii acestora.

(3) Diagrama de proces pentru elaborarea procedurilor de sistem/operaționale de către structurile ministerului este prevăzută în anexa nr. 11.

(4) Procedura de sistem/operațională se elaborează potrivit modelului orientativ prevăzut în anexa nr. 12.

(5) La nivelul ministerului, codificarea procedurilor de sistem/operaționale se realizează potrivit „Listei codurilor de identificare ale procedurilor de sistem/operaționale aferente domeniilor de activitate din Ministerul Apărării Naționale”, aprobată de secretarul general.

Art. 33. — (1) Procedura de sistem/operațională se elaborează în exemplar unic, iar după aprobare se înregistrează la compartimentul documente clasificate, se păstrează la structura/microstructura emitentă și se transmite, în format electronic, secretariatului comisiei și structurilor/microstructurilor/persoanelor implicate/interesate.

(2) Procedura de sistem se elaborează și se actualizează de către structura care, potrivit reglementărilor, este lider de domeniu de activitate.

(3) Procedura de sistem se aprobă de către comandantul/șeful structurii lider de domeniu de activitate, după consultarea și avizarea de către structurile ale căror domenii de activitate sunt influențate și avizarea de către președintele comisiei.

(4) Registrul pentru evidența procedurilor de sistem/operaționale al structurilor se elaborează și se actualizează în format electronic, potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 13.

(5) Registrul pentru evidența procedurilor de sistem/operaționale al structurilor se tipărește și se înregistrează la sfârșitul anului calendaristic sau la solicitarea comisiilor de control.

10. Standardul 10 — Supravegherea

Art. 34. — Comandanții/Șefii structurilor ministerului dispun planificarea, organizarea și executarea controalelor activităților, operațiunilor și tranzacțiilor, în scopul realizării eficiente a acestora, în baza unor proceduri prestabilite.

Art. 35. — Supravegherea activităților presupune:

a) personalului îi sunt comunicate atribuțiile, responsabilitățile și limitele de competență atribuite;

b) este evaluată sistematic activitatea personalului.

Art. 36. — (1) Controlul este un proces continuu și se desfășoară, în principal, sub următoarele forme: observarea, supravegherea, compararea, analiza, evaluarea, validarea, raportarea, monitorizarea, coordonarea, contrasemnarea, avizarea, autorizarea și aprobarea.

(2) Controalele specializate, efectuate de structurile anume constituite din minister, se desfășoară în baza unui plan conceput prin luarea în considerare a riscurilor.

Art. 37. — Controlul se desfășoară potrivit prevederilor actelor normative specifice și presupune:

a) integrarea acestuia în componentele procesuale și structurale ale ministerului;

b) stabilirea unor obiective de control clare și precise;

c) stabilirea tipurilor de control ce vor fi aplicate, a metodelor și procedurilor utilizate în cadrul acestora pentru asigurarea eficacității controlului sub raportul costuri/beneficii;

d) pregătirea și instruirea personalului cu atribuții de control sau căruia i s-au delegat asemenea atribuții;

e) stabilirea modalităților de evaluare și valorificare a rezultatelor controlului.

11. Standardul 11 — Continuitatea activității

Art. 38. — Comandanții/Șefii structurilor ministerului dispun măsuri de identificare a principalelor riscuri cu privire la continuitatea derulării activităților și de asigurare a continuității activității prin măsuri/planuri care să prevină apariția situațiilor de discontinuitate.

12. Standardul 12 — Informarea și comunicarea

Art. 39. — Comandanții/Șefii structurilor ministerului dispun măsuri de stabilire a metodelor și căilor de comunicare care să asigure transmiterea eficace a datelor, informațiilor și deciziilor necesare desfășurării activităților și să dezvolte un sistem eficient de comunicare internă și externă.

13. Standardul 13 — Gestionarea documentelor

Art. 40. — Comandanții/Șefii structurilor ministerului dispun măsuri de elaborare și implementare a procedurilor de sistem/operationale privind primirea/expedierea, înregistrarea și arhivarea documentelor, care să ofere control asupra ciclului complet de viață a acestora, precum și accesibilitatea personalului și terților abilitați.

14. Standardul 14 — Raportarea contabilă și financiară

Art. 41. — Comandanții/Șefii structurilor ministerului care au calitatea de ordonatori de credite sunt responsabili de organizarea și ținerea la zi a contabilității și de prezentarea la termen a situațiilor financiare asupra situației patrimoniului aflat în administrare, precum și a execuției bugetare, în vederea asigurării exactității tuturor informațiilor contabile aflate sub control.

Art. 42. — Contabilul-șef/Șeful microstructurii financiar-contabile asigură calitatea informațiilor și datelor contabile utilizate la realizarea situațiilor contabile, care reflectă în mod real activele și pasivele.

15. Standardul 15 — Evaluarea sistemului de control intern/managerial

Art. 43. — (1) Structurile ministerului ai căror comandanți/șefi au calitatea de ordonatori de credite transmit pe cale ierarhică la eșaloanele superioare, la termenele stabilite de acestea, Situația centralizatoare semestrială privind stadiul implementării și dezvoltării sistemului de control intern managerial, cap. I, Informații generale, potrivit modelului din anexa nr. 3 la Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Structurile ministerului ai căror comandanți/șefi au calitatea de ordonatori secundari de credite, respectiv ordonatori terțiari de credite în finanțarea ordonatorului principal de credite, transmit situația prevăzută la alin. (1) la Secretariatul general, până la data de 10 a lunii următoare fiecărui semestru încheiat.

Art. 44. — Pentru autoevaluarea sistemului de control intern/managerial structurile ministerului ai căror comandanți/șefi au calitatea de ordonatori de credite parcurg, în principal, următoarele etape:

a) convocarea comisiei în vederea realizării autoevaluării sistemului propriu de control intern/managerial;

b) completarea Chestionarului de autoevaluare a stadiului de implementare a standardelor de control intern managerial, prevăzut în anexa nr. 4.1 la Instrucțiunile privind întocmirea, aprobarea și prezentarea raportului asupra sistemului de control intern managerial din Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015, cu modificările și completările ulterioare;

c) întocmirea Situației sintetice a rezultatelor autoevaluării, prevăzută în anexa nr. 4.2 la Instrucțiunile privind întocmirea, aprobarea și prezentarea raportului asupra sistemului de control intern managerial din Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015, cu modificările și completările ulterioare, și aprecierea gradului de conformitate a sistemului propriu de control intern/managerial cu standardele de control intern/managerial, în raport cu numărul de standarde implementate, în conformitate cu prevederile pct. 1 subpct. 1.4 alin. 3 lit. d) din Instrucțiunile privind întocmirea, aprobarea și prezentarea raportului asupra sistemului de control intern managerial din Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015, cu modificările și completările ulterioare;

d) întocmirea Situației centralizatoare anuale privind stadiul implementării și dezvoltării sistemului de control intern managerial, cap. II, Stadiul implementării standardelor de control

intern managerial, conform rezultatelor autoevaluării la data de 31 decembrie 20...., prevăzută în anexa nr. 3 la Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015, cu modificările și completările ulterioare, și a Raportului asupra sistemului de control intern managerial la data de 31 decembrie 20...., prevăzut în anexa nr. 4.3 la Instrucțiunile privind întocmirea, aprobarea și prezentarea raportului asupra sistemului de control intern managerial din Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015, cu modificările și completările ulterioare;

e) înaintarea de către structurile ministerului ai căror comandanți/șefi au calitatea de ordonatori de credite, pe cale ierarhică, la eșaloanele superioare, la termenele stabilite de acestea, a documentelor prevăzute la lit. c) și d);

f) înaintarea de către structurile ministerului ai căror comandanți/șefi au calitatea de ordonatori secundari de credite, respectiv ordonatori terțiari de credite în finanțarea ordonatorului principal de credite, la Secretariatul general a documentelor prevăzute la lit. c) și d), până la data de 25 ianuarie a anului următor pentru anul precedent.

Art. 45. — Structurile ministerului ai căror comandanți/șefi nu au calitatea de ordonatori de credite completează doar documentul prevăzut la art. 44 lit. b) și îl transmit eșaloanelor superioare pentru a fi cuprins în Situația sintetică a rezultatelor autoevaluării a acestora.

16. Standardul 16 — Auditul intern

Art. 46. — Structurile de audit public intern asigură evaluarea independentă și obiectivă a sistemului de control intern/managerial al structurilor ministerului.

Art. 47. — Pentru fundamentarea Raportului asupra sistemului de control intern managerial la data de 31 decembrie 20...., prevăzut în anexa nr. 4.3 la Instrucțiunile privind întocmirea, aprobarea și prezentarea raportului asupra sistemului de control intern managerial din Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015, cu modificările și completările ulterioare, la nivelul ministerului se stabilesc următoarele responsabilități:

a) structurile ministerului auditate de către structurile de audit public intern/extern în domeniul controlului intern/managerial transmit la Secretariatul general, în termen de 30 de zile de la încheierea misiunii de audit, principalele recomandări formulate în raportul de audit public, precum și principalele măsuri dispuse în vederea implementării acestora;

b) Direcția audit intern transmite la Secretariatul general o sinteză cu privire la principalele constatări în domeniul controlului intern/managerial, precum și elemente considerate relevante în programul și activitatea structurii de audit, până la data de 25 ianuarie a anului următor, pentru anul precedent.

CAPITOLUL IV**Dispoziții tranzitorii și finale**

Art. 48. — (1) Structurile ministerului completează și transmit pe cale ierarhică la Secretariatul general, în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentelor norme, informațiile din tabelul prevăzut în anexa nr. 14.

(2) Structurile ministerului transmit pe cale ierarhică la Secretariatul general orice modificare cu privire la datele comunicate potrivit alin. (1), în termen de cel mult 15 zile de la data intervenirii acesteia.

Art. 49. — Documentele privind controlul intern/managerial se arhivează într-un dosar separat la compartimentul documente clasificate, potrivit termenelor stabilite de legislația în domeniu.

Art. 50. — Reglementări specifice privind elemente de noutate/bună practică în domeniul controlului intern/managerial se stabilesc prin precizări ale secretarului general.

Art. 51. — Anexele nr. 1—14 fac parte integrantă din prezentele norme.

G L O S A R

Impactul — consecința asupra rezultatelor/obiectivelor, dacă riscul s-ar materializa.

Microstructura — orice compartiment/birou/secție/serviciu, după caz, de la toate nivelurile ierarhice.

Probabilitatea — posibilitatea sau eventualitatea ca un risc să se materializeze, determinată apreciativ sau prin cuantificare, atunci când natura riscului și informațiile disponibile permit o astfel de evaluare.

Riscul inerent — expunerea la un anumit risc, înainte să fie luată vreo măsură de atenuare a lui.

Riscul rezidual — expunerea cauzată de un anumit risc după ce au fost luate măsurile de management al riscului.

Structurile ministerului — structurile centrale, structurile subordonate nemijlocit ministrului apărării naționale, structurile din subordinea/coordonarea structurilor centrale, până la nivel batalion/similar inclusiv, cu denumire, stat de organizare și indicativ numeric.

**Principalele cerințe
privind implementarea standardelor de control intern/managerial**

Nr. crt.	Standarde	Principalele cerințe	Documente
1.	Standardul 1 ETICA ȘI INTEGRITATEA	<p>1.1. Asigurarea condițiilor necesare cunoașterii, respectării și aplicării de către întregul personal a reglementărilor cu privire la etică, integritate, evitarea conflictelor de interese, prevenirea și raportarea fraudelor, actelor de corupție și semnalarea neregularităților:</p> <p>1.1.1. postarea pe rețelele informatice locale existente a Codului de conduită etică a personalului militar și civil contractual din Ministerul Apărării Naționale, aprobat prin Ordinul ministrului apărării naționale nr. M.94/2004*, precum și a altor coduri de conduită aplicabile în cadrul structurii, în funcție de domeniul de activitate și/sau de categoriile de personal existente;</p> <p>1.1.2. aducerea la cunoștință a reglementărilor care guvernează comportamentul la locul de muncă, aplicabile în cadrul structurii;</p> <p>1.1.3. prelucrarea actelor normative specifice pentru respectarea disciplinei militare în armată;</p> <p>1.1.4. desemnarea, potrivit Legii nr. 7/2004 privind Codul de conduită al funcționarilor publici, republicată, prin ordin de zi pe unitate (OZU) a unui consilier de etică pentru funcționarii publici din cadrul structurii, responsabil pentru consiliere etică și monitorizarea respectării normelor de conduită, precum și desemnarea unui consilier de etică pentru cadre militare și personalul contractual civil;</p> <p>1.1.5. aducerea la cunoștință a problemelor disciplinare apărute la nivelul armatei, publicate în Buletinul Informativ al Armatei;</p> <p>1.1.6. depunerea, publicarea, monitorizarea și actualizarea declarațiilor de avere și de interese ale personalului de conducere și ale funcționarilor publici;</p> <p>1.1.7. completarea fișelor posturilor cu atribuții în ceea ce privește semnalarea neregularităților care pot afecta îndeplinirea obiectivelor;</p> <p>1.1.8. asigurarea condițiilor necesare personalului de a semnala neregularitățile apărute, astfel încât aceste semnalări să nu determine un tratament inechitabil și discriminatoriu față de persoana în cauză;</p> <p>1.1.9. efectuarea de cercetări pentru elucidarea neregularităților semnalate, stabilirea și aplicarea măsurilor care se impun (când este cazul).</p>	<p>— Documentele prin care au fost aduse la cunoștința întregului personal reglementările care guvernează comportamentul la locul de muncă (notificare e-mail, registrul privind prelucrarea ordinelor, tabel de luare la cunoștință etc.)</p> <p>— Ordinul de zi pe unitate</p> <p>— Declarațiile de avere și interese</p> <p>— Procedurile operaționale</p> <p>— Fișele posturilor</p> <p>— Documentele cercetării (când este cazul)</p>

* Ordinul ministrului apărării naționale nr. M.94/2004 nu a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, deoarece avea ca obiect reglementări din sectorul de apărare a țării și securitate națională.

Nr. crt.	Standarde	Principalele cerințe	Documente
2.	Standardul 2 ATRIBUȚII, FUNCȚII, SARCINI	<p>2.1. Elaborarea/Actualizarea documentelor privind misiunea, atribuțiile și activitățile structurii</p> <p>2.2. Aducerea la cunoștința întregului personal a documentelor actualizate privind misiunea, atribuțiile și activitățile structurii</p> <p>2.3. Stabilirea sarcinilor/atribuțiilor asociate posturilor în concordanță cu competențele decizionale necesare realizării acestora</p> <p>2.4. Repartizarea tuturor atribuțiilor structurii, prevăzute de lege și de normele interne, personalului din compunerea structurii, prin fișele posturilor</p> <p>2.5. Actualizarea fișelor posturilor în vederea repartizării raționale și echilibrate a activităților/sarcinilor personalului</p> <p>2.6. Întocmirea Inventarului funcțiilor considerate ca fiind în mod special expuse la corupție/sensibile și luarea măsurilor necesare pentru reducerea riscurilor asociate acestora</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Atribuțiile structurii — Fișele posturilor — Inventarul funcțiilor considerate ca fiind în mod special expuse la corupție/sensibile — Inventarul activităților structurii
3.	Standardul 3 COMPETENȚA, PERFORMANȚA	<p>3.1. Ocuparea posturilor prin concurs, potrivit legii</p> <p>3.2. Completarea fișelor posturilor cu date privind cunoștințele și aptitudinile necesar a fi deținute de titulari în vederea îndeplinirii sarcinilor/atribuțiilor</p> <p>3.3. Întocmirea tabelului centralizator cu nevoile de pregătire pe categorii de personal (cursuri necesare pentru promovarea în carieră, cursuri de specialitate pentru îndeplinirea atribuțiilor funcționale) și modul de aplicare a nevoilor de pregătire</p> <p>3.4. Elaborarea și realizarea de programe de pregătire profesională a personalului, de către structurile de specialitate, conform nevoilor de perfecționare identificate</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Planul de pregătire a noilor angajați — Tabelul cu nevoile de pregătire pe categorii de personal — Documentația care atestă ocuparea posturilor prin concurs, potrivit legii — Procedurile operaționale
4.	Standardul 4 STRUCTURA ORGANIZATORICĂ	<p>4.1. Actualizarea și păstrarea în conformitate cu normele specifice în domeniu a statului de organizare al structurii</p> <p>4.2. Asigurarea corespondenței dintre statul de organizare al structurii, registrul de evidență pe funcții și fișele postului</p> <p>4.3. Stabilirea în scris a competențelor și a responsabilităților delegate, precum și a limitelor acestora</p> <p>4.4. Asumarea responsabilității de către personalul delegat, confirmată prin semnătură</p> <p>4.5. Înscrierea în fișa postului a activității delegate</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Statul de organizare al structurii — Diagramele de relații — Ordinul de zi pe unitate sau extrasul din acesta — Fișele posturilor
5.	Standardul 5 OBIECTIVE	<p>5.1. Stabilirea obiectivelor generale și a celor specifice ale structurii, conform actelor normative în domeniu, în funcție de resursele avute la dispoziție, având termene de realizare și indicatori de performanță atașați</p> <p>5.2. Elaborarea inventarului activităților structurii</p> <p>5.3. Stabilirea activităților individuale pentru fiecare salariat, care să conducă la atingerea obiectivelor structurii</p> <p>5.4. Formularea, în cadrul ședințelor de lucru, a ipotezelor/premiselor, acceptate prin consens, care stau la baza stabilirii obiectivelor</p> <p>5.5. Reevaluarea obiectivelor specifice atunci când se constată modificări ale ipotezelor/premiselor</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Inventarul activităților structurii — Planul cu principalele activități
6.	Standardul 6 PLANIFICAREA	<p>6.1. Repartizarea resurselor alocate astfel încât să asigure activitățile necesare realizării obiectivelor specifice compartimentului</p> <p>6.2. Elaborarea și aprobarea documentelor de planificare și conducere în funcție de obiectivele structurii</p> <p>6.3. Actualizarea planurilor/programelor în funcție de schimbarea obiectivelor, resurselor sau altor elemente ale procesului de fundamantare</p> <p>6.4. Adoptarea măsurilor de coordonare a deciziilor și activităților structurii cu cele ale altor structuri, în scopul asigurării convergenței și coerenței acestora</p> <p>6.5. Realizarea de consultări permanente atât în cadrul structurilor, cât și între structuri, în vederea coordonării eficiente a activităților desfășurate, pentru îndeplinirea obiectivelor</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Planul cu principalele activități și/sau alte documente de planificare (directive, strategii etc.) — Planul de asigurare și îmbunătățire a calității activității (Programul de pregătire/instruire a personalului) — Programul anual al achizițiilor publice — Planul de mentenanță — Proiectul de buget — Diagramele de relații — Procedurile de sistem/ operaționale

Nr. crt.	Standarde	Principalele cerințe	Documente
7.	Standardul 7 MONITORIZAREA PERFORMANTELOR	7.1. Primirea, în mod sistematic, de raportări despre activitatea structurii de către comandantul/șeful acesteia 7.2. Monitorizarea activităților în vederea îndeplinirii obiectivelor cu ajutorul unor indicatori de performanță 7.3. Evaluarea performanțelor de către comandantul/șeful structurii 7.4. Reevaluarea indicatorilor atunci când au loc modificări ale ipotezelor/premiselor și, implicit, a obiectivelor	— Rapoartele de activitate — Analiza stării structurii — Fișele de apreciere de serviciu anuale — Planul cu principalele activități
8.	Standardul 8 MANAGEMENTUL RISICULUI	8.1. Identificarea și evaluarea/reevaluarea principalelor riscuri asociate obiectivelor și activităților structurii care pot afecta eficacitatea și eficiența operațiunilor, respectarea regulilor, regulamentelor, încrederea în informațiile financiare și de management intern și extern, protejarea bunurilor, prevenirea și descoperirea fraudelor 8.2. Stabilirea măsurilor de gestionare a riscurilor 8.3. Întocmirea și actualizarea Registrului de riscuri la nivelul structurii	— Procesul-verbal de analiză a riscurilor — Registrul de riscuri
9.	Standardul 9 PROCEDURI	9.1. Stabilirea activităților care pot fi transpuse în proceduri de sistem/operationale 9.2. Elaborarea procedurilor de sistem/operationale și aducerea lor la cunoștință persoanelor cu atribuții în domeniu 9.3. Respectarea codurilor de identificare stabilite la nivelul ministerului 9.4. Identificarea activităților/acțiunilor/proceselor care necesită reevaluări sau noi proceduri 9.5. Efectuarea modificărilor apărute în urma analizei 9.6. Centralizarea procedurilor de sistem/operationale în format electronic de către secretariatul comisiei 9.7. Modificarea și actualizarea procedurilor de sistem/operationale, ca urmare a disfuncțiilor constatate pe parcursul derulării activităților 9.8. Stabilirea măsurilor necesare pentru separarea atribuțiilor și responsabilităților, potrivit legii 9.9. Exercițarea de persoane diferite a funcțiilor de inițiere, verificare și aprobare a operațiunilor 9.10. Întocmirea de documente înainte de efectuarea operațiunilor, în situația unor circumstanțe deosebite, care nu au putut fi anticipate și care induc abateri ce nu permit derularea tranzacțiilor prin procedurile existente	— Inventarul activităților structurii — Procedurile de sistem/operationale — Registrul pentru evidența procedurilor de sistem/operationale — Atribuțiile structurii — Fișele posturilor — Diagramele de relații — Documente justificative
10.	Standardul 10 SUPRAVEGHEREA	10.1. Implementarea și evaluarea eficacității mijloacelor de control și supraveghere impuse pentru realizarea obiectivelor stabilite 10.2. Comunicarea atribuțiilor, a responsabilităților și a limitelor de competență atribuite fiecărui salariat 10.3. Efectuarea evaluării periodice a activității întregului personal 10.4. Verificarea și aprobarea rezultatelor muncii obținute în diverse etape de realizare a operațiunii 10.5. Elaborarea planurilor de control care să furnizeze asigurări pentru atingerea obiectivelor 10.6. Definierea modalităților de evaluare și valorificare a rezultatelor controalelor	— Procedurile de sistem/operationale — Fișele de apreciere de serviciu anuale — Planul de control — Documente rezultate în urma executării controlului
11.	Standardul 11 CONTINUITATEA ACTIVITĂȚII	11.1. Asigurarea continuității activităților la nivelul fiecărei microstructuri în parte, prin întocmirea unui inventar al situațiilor care pot conduce la discontinuități în activitate și al măsurilor care să prevină apariția lor 11.2. Efectuarea demersurilor de încadrare pe funcțiile disponibile la plecarea personalului din structură 11.3. Asigurarea existenței de contracte de service pentru întreținerea echipamentelor din dotare 11.4. Asigurarea existenței de contracte de achiziții pentru înlocuirea unor echipamente din dotare	— Inventarul situațiilor care pot conduce la discontinuități în activitate și al măsurilor care să prevină apariția lor — Ordinul de zi pe unitate prin care se numește înlocuitorul la comandă al persoanelor cu funcții de conducere la plecarea acestora în concedii, misiuni etc. — Procedurile de sistem/operationale — Contractele de achiziții — Contractele de service

Nr. crt.	Standarde	Principalele cerințe	Documente
12.	Standardul 12 INFORMAREA ȘI COMUNICAREA	<p>12.1. Stabilirea tipurilor de informații și a nevoilor de informare în cadrul fiecărei structuri, pe nivele ierarhice, astfel încât, prin primirea și transmiterea informațiilor, sarcinile să poată fi îndeplinite</p> <p>12.2. Stabilirea unui flux informațional (diagramă de relații) fiabil, în toate sensurile, inclusiv în relațiile cu exteriorul structurii</p> <p>12.3. Stabilirea unui sistem eficient de comunicare internă și externă care să asigure o difuzare rapidă, fluentă și precisă a informațiilor</p> <p>12.4. Adaptarea procesului de comunicare la capacitatea utilizatorilor, în ceea ce privește prelucrarea informațiilor și achitarea de responsabilități în materie de comunicare</p>	<p>— Diagrama de relații</p> <p>— Procedurile de sistem/ operaționale</p> <p>— Buletinul Informativ al Armatei</p> <p>— Pagina de internet proprie</p>
13.	Standardul 13 GESTIONAREA DOCUMENTELOR	<p>13.1. Organizarea expedierii/primirii, a depozitării și a lucrului cu documente pentru rezolvarea sarcinilor de serviciu și transpunerea acestor operațiuni în proceduri operaționale</p> <p>13.2. Implementarea măsurilor de securitate pentru protejarea documentelor împotriva distrugerii, furtului, pierderii, incendiului etc.</p> <p>13.3. Aducerea la cunoștința întregului personal a legislației cu privire la corespondență și arhivare</p>	<p>— Procedurile de sistem/ operaționale</p> <p>— Documentele prin care au fost aduse la cunoștința întregului personal reglementările cu privire la corespondență și arhivare (notificare e-mail, registrul privind prelucrarea ordinelor, tabel de luare la cunoștință etc.)</p>
14.	Standardul 14 RAPORTAREA CONTABILĂ ȘI FINANCIARĂ	<p>14.1. Elaborarea/Actualizarea procedurilor contabile în concordanță cu prevederile normative aplicabile domeniului financiar-contabil</p> <p>14.2. Executarea controalelor pentru a asigura corecta aplicare a politicilor, normelor și procedurilor contabile, precum și a prevederilor normative aplicabile domeniului financiar-contabil și al controlului intern</p>	<p>— Planul de control intern în domeniul financiar-contabil</p> <p>— Procedurile de sistem/ operaționale</p> <p>— Rapoarte/Acte de verificare</p> <p>— Situațiile financiare anuale</p>
15.	Standardul 15 EVALUAREA SISTEMULUI DE CONTROL INTERN/ MANAGERIAL	<p>15.1. Realizarea, anual, a operațiunii de autoevaluare a subsistemului de control intern/managerial la nivelul structurii prin întocmirea de raportări și informări/situații centralizatoare prevăzute de legislația în domeniu</p> <p>15.2. Autoevaluarea anuală a stadiului implementării și dezvoltării sistemului propriu de control intern/managerial, pentru a stabili gradul de conformitate a acestuia cu standardele de control intern/managerial</p>	<p>— Situațiile centralizatoare semestriale/anuale privind stadiul implementării și dezvoltării sistemului de control intern/managerial</p> <p>— Chestionarul de autoevaluare a stadiului de implementare a standardelor de control intern/managerial</p> <p>— Situația sintetică a rezultatelor autoevaluării</p> <p>— Raportul asupra sistemului de control intern/managerial</p>
16.	Standardul 16 AUDITUL INTERN	<p>16.1. Executarea de misiuni de consiliere privind pregătirea procesului de autoevaluare a sistemului de control intern/managerial al structurii</p> <p>16.2. Asigurarea evaluării independente și obiective a sistemului de control intern/managerial, de către structura de audit intern</p> <p>16.3. Finalizarea acțiunilor auditorului intern prin rapoarte de audit, în care se enunță punctele slabe identificate în sistem și se formulează recomandări pentru eliminarea acestora</p> <p>16.4. Disponerea de către comandantul/șeful structurii a măsurilor necesare eliminării punctelor slabe constatate de misiunile de audit, având în vedere recomandările din rapoartele de audit intern</p>	<p>— Documentele misiunii de audit</p>

— Model —

ROMÂNIA
Ministerul Apărării Naționale
— denumirea structurii —
Nr. .... din .....
— localitatea —

Clasa/Nivel de secretizare
Exemplarul nr. ...

Aprob
Comandantul/Șeful .....
(structura)
.....
(gradul)
.....
(prenumele și numele)

Programul de dezvoltare a sistemului de control intern/managerial

al .....
(denumirea structurii)

A. Cadru legal:

- Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 privind controlul intern/managerial și controlul financiar preventiv, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 400/2015 pentru aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordinul ministrului apărării naționale nr. M.84/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice privind sistemul de control intern/managerial în Ministerul Apărării Naționale.

B. Obiective:

1. asigurarea implementării și utilizării cu eficiență a instrumentelor de control intern/managerial, în vederea informării operative, corecte și la timp a conducerii structurii pentru a deține un bun control asupra activităților și acțiunilor organizate și desfășurate în cadrul structurii;
2. identificarea, analiza și evaluarea riscurilor care pot afecta obținerea rezultatelor și atingerea obiectivelor, stabilirea măsurilor de adoptat și a responsabilităților în acest sens, monitorizarea constantă a procesului.

C. Acțiuni

Nr. crt.	Acțiuni	Răspunde	Participă	Termen	Observații
Implementarea standardului 5 — Obiective					
1.	Formularea obiectivelor generale și specifice la nivelul microstructurilor, precum și identificarea ipotezelor/premiselor ce stau la baza stabilirii obiectivelor	Șefii de compartimente/ birouri/secții/servicii	Șefii de compartimente/ birouri/secții/servicii	.....	
2.	Elaborarea indicatorilor de performanță asociați obiectivelor	Șefii de compartimente/ birouri/secții/servicii	Șefii de compartimente/ birouri/secții/servicii	.....	
3.	Includerea în Planul cu principalele activități ale structurii a ipotezelor/premiselor, obiectivelor și indicatorilor de performanță asociați	Președintele comisiei	Șefii de compartimente/ birouri/secții/servicii	.....	
Implementarea standardului					

Structurile centrale responsabile de standardele de control intern/managerial

Nr. crt.	Standardele de control intern/managerial	Departamentul pentru politica de apărare și planificare	Departamentul pentru relația cu Parlamentul și informare publică	Departamentul pentru armamente	Statul Major General	Secretariatul general	Direcția generală de informații a apărării	Direcția management resurse umane	Direcția financiar-contabilă	Direcția instanțelor militare	Corpul de control și inspecție	Direcția audit intern	Direcția medicală
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Mediul de control													
1.	Etica și integritatea	—	C	—	—	C	—	R	—	—	—	—	—
2.	Atribuții, funcții, sarcini	—	—	—	C	—	—	R	—	—	—	—	—
3.	Competența, performanța	—	—	—	C	—	—	R	—	—	—	—	—
4.	Structura organizatorică	—	—	—	R	—	—	C	—	—	—	—	—
Performanțe și managementul riscului													
5.	Obiective	R	—	—	C	C	—	—	—	—	—	—	—
6.	Planificarea	R	—	—	C	C	—	—	—	—	—	—	—
7.	Monitorizarea performanțelor	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
8.	Managementul riscului	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C
Activități de control													
9.	Proceduri	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C
10.	Supravegherea	—	—	C	R	—	C	—	—	—	—	—	—
11.	Continuitatea activității	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—
Informarea și comunicarea													
12.	Informarea și comunicarea	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
13.	Gestionarea documentelor	—	—	—	C	—	R	—	—	—	—	—	—
14.	Raportarea contabilă și financiară	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C
Evaluare și audit													
15.	Evaluarea sistemului de control intern/managerial	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C
16.	Auditul intern	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—

LEGENDĂ:

— R — structură responsabilă cu implementarea și dezvoltarea standardului;

— C — structură colaboratoare la implementarea și dezvoltarea standardului.

— Model —

ROMÂNIA
Ministerul Apărării Naționale
— denumirea structurii —
Nr. ....din .....
— localitatea —

Clasa/Nivel de secretizare
Exemplarul nr. ....

Aprob
Comandantul/Șeful .....
(structura)

.....
(gradul)

.....
(prenumele și numele)

Inventarul funcțiilor considerate ca fiind în mod special expuse la corupție/sensibile

Nr. crt.	Funcție sensibilă compartiment/birou/secție/serviciu	Salariat (grad/nume/prenume)	Data numirii	Măsuri de control intern/managerial*	Observații
1.					
2.					
...					
n.					

* În coloana Măsuri de control intern/managerial se trec măsurile stabilite pentru gestionarea riscurilor aferente funcțiilor considerate ca fiind în mod special expuse la corupție/sensibile, pe rândul corespunzător funcției sensibile.

Metodologia de formulare a ipotezelor/premiselor, obiectivelor și a indicatorilor de performanță

Obiectivele generale contribuie la îndeplinirea misiunii ministerului și sunt enunțate în legea de organizare și funcționare a ministerului sau sunt stabilite în actele normative și documentele de planificare (Strategia națională de apărare, Carta albă a apărării, Directiva de planificare a apărării etc.).

Obiectivele specifice sunt obiectivele rezultate prin derivare din obiectivele generale și contribuie la îndeplinirea obiectivului general corespunzător. Ele se particularizează de către comandantul/șeful structurii, în concordanță cu activitatea și atribuțiile specifice ale acesteia, și se includ în planul cu principalele activități ale structurii sau în alte documente de planificare.

Ipotezele/premisele stau la baza stabilirii obiectivelor și reprezintă construcții logice între variabile, bazate pe date cantitative sau calitative complete, care exprimă posibilele schimbări din mediul intern sau extern al ministerului (de exemplu: în estimarea costurilor sau beneficiilor unei acțiuni se ia în considerare rata inflației).

Obiectivele sunt formulate astfel încât să răspundă pachetului de cerințe S.M.A.R.T., care presupune că obiectivele trebuie să respecte următoarele criterii:

- a) specific — obiectivele trebuie să fie precise și concrete;
- b) măsurabil — obiectivele trebuie să definească o stare viitoare dezirabilă într-un mod care să permită măsurarea, astfel încât să fie posibilă verificarea îndeplinirii obiectivului prin indicatori de performanță;
- c) abordabil — obiectivele stabilite trebuie să fie realizabile;
- d) realist — obiectivele stabilite trebuie să fie ambițioase, însă, în același timp, trebuie să fie realiste;
- e) termen de realizare — obiectivele pot fi măsurate numai dacă sunt încadrate într-o perioadă fixă de timp sau dacă se raportează la o dată.

Obiectivele generale și specifice trebuie stabilite în așa fel încât îndeplinirea lor să poată fi verificată prin indicatori măsurabili de performanță pentru activitatea planificată.

Indicatorii de performanță sunt elaborați pentru a furniza informații de încredere asupra naturii și performanței sectorului supus revizuirii împreună cu un set compatibil de măsuri ale performanței. Acest lucru va contribui la creșterea gradului de răspundere publică al sectorului, precum și la asigurarea faptului că deciziile privind politicile pot fi aprobate în baza informațiilor întemeiate și de încredere.

Un indicator de performanță definește măsurarea unei informații importante și folositoare, cu privire la performanța ministerului, exprimată în procente, index, rată sau altă comparație, care este monitorizată la intervale regulate și este comparată cu unul sau mai multe criterii.

Măsurarea performanței este, în general, orientată fie către rezultatele activității (output), fie către impactul programului (outcome) pe termen lung.

Tipuri de indicatori de performanță:

a) cantitatea (care este rezultatul direct al activității sau al ceea ce se va produce în cadrul programului) — este un indicator a ceea ce activitatea/programul va produce efectiv (de exemplu, numărul militarilor instruiți), fiind relevant pentru programele și activitățile care se concentrează doar pe furnizarea de bunuri și servicii de bază (de exemplu, numărul de paturi de spital furnizate, numărul de locuri în cadrul școlilor de aplicație);

b) calitatea (cum va fi măsurată calitatea rezultatului) — măsoară calitatea rezultatelor produse (de exemplu, satisfacția cadrelor militare față de cariera militară; numărul greșelilor făcute);

c) durata (în ce perioadă ar trebui produse efectele) — măsurarea duratei variază în funcție de natura rezultatului (de exemplu, lista de așteptare medie pentru o operație medicală, durata medie de spitalizare), fiind foarte folositoare atunci când elementul timp este o dimensiune importantă în cadrul desfășurării activității/programului;

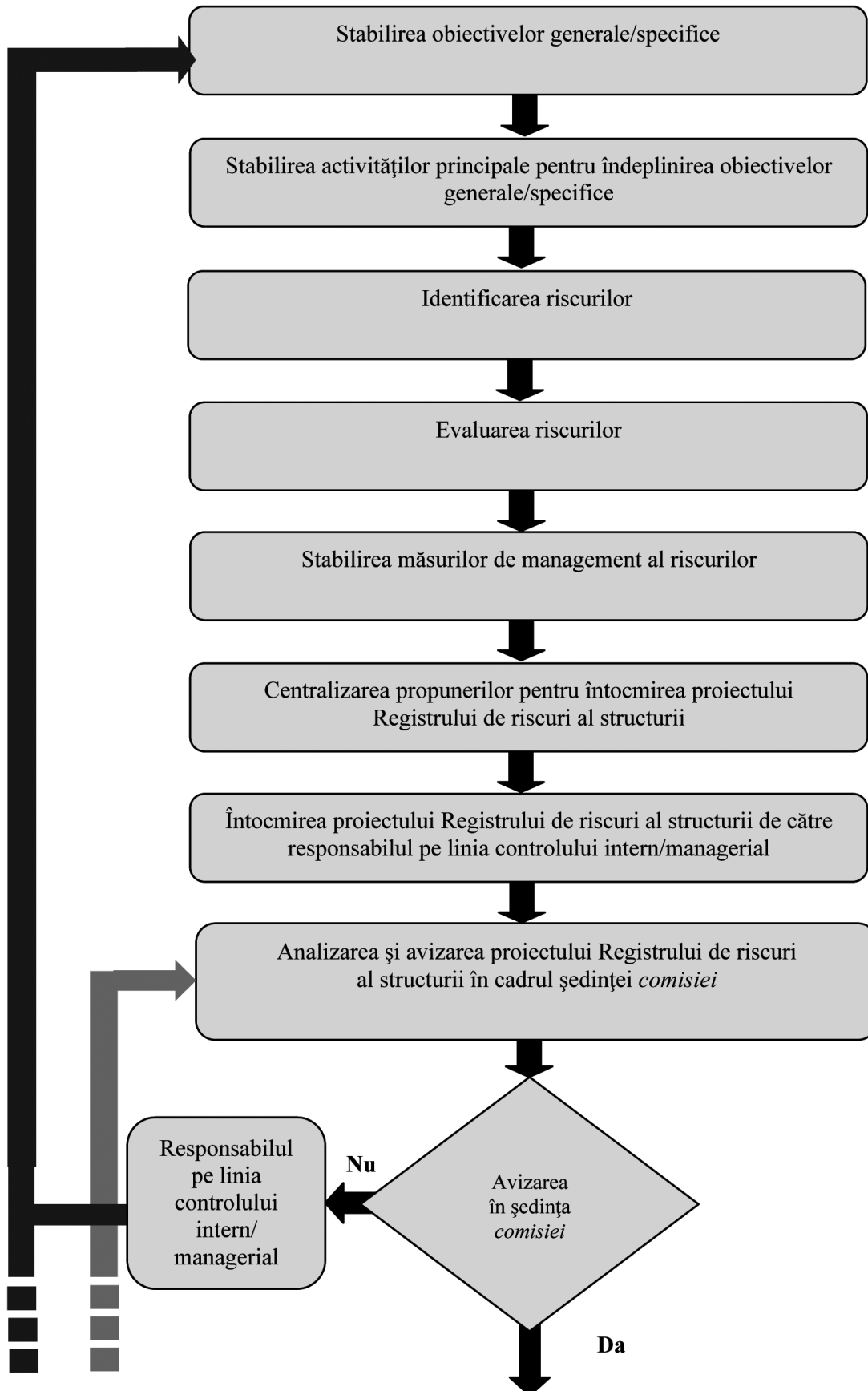
d) eficiența (care este costul per unitate de produs) — este o măsură a unităților contribuțiilor, de obicei costul (de exemplu, salarii, cheltuieli administrative și alte cheltuieli) per unitate de rezultat. Indicatorii de acest tip măsoară dacă serviciile sunt furnizate la cel mai redus cost. În timp, ei indică schimbări în costurile per unitate și eficiența operațiunilor în furnizarea de servicii;

e) eficacitatea (ce impact a avut programul) — un indicator privind măsura în care un program sau serviciu și-a atins obiectivele.

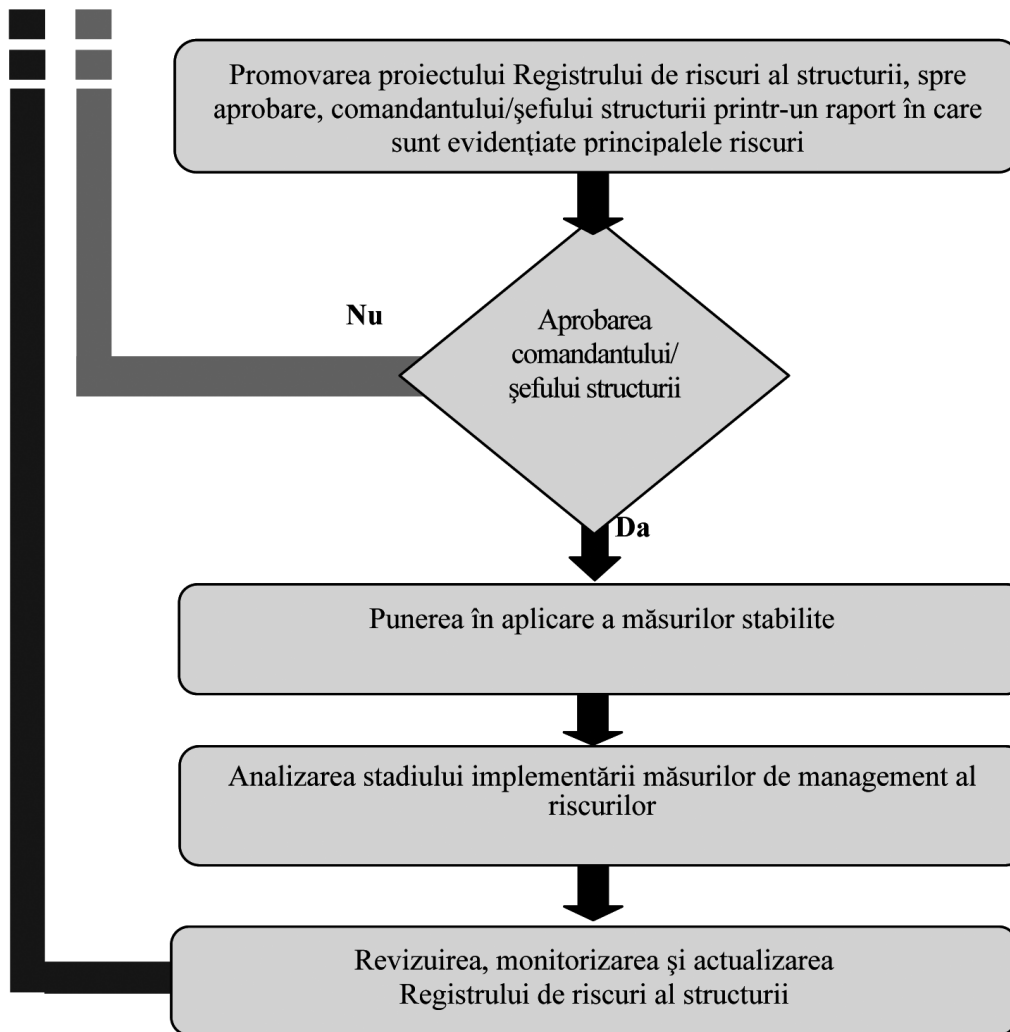
La selecția indicatorilor de performanță se au în vedere următoarele:

- a) legătura între indicatori și obiectivele stabilite trebuie să fie clară;
- b) trebuie stabilite valorile de referință dintre cele mai recente valori istorice ale unui indicator;
- c) trebuie stabilite activități regulate pentru colectarea indicatorului care să descrie modul în care indicatorul va fi colectat, cine este responsabil și când anume va fi furnizată informația;
- d) valorile-țintă trebuie stabilite pentru fiecare trimestru al anului financiar curent.

Diagrama de proces pentru implementarea managementului riscului

*) Anexa nr. 7 este reprodusă în facsimil.

*ANEXA Nr. 8
la norme*

Metodologia privind identificarea, evaluarea și atenuarea riscurilor

Managementul riscurilor este un proces efectuat de către conducerea și personalul structurilor ministerului și constă în:

1. identificarea riscurilor;
2. evaluarea riscurilor;
3. stabilirea toleranței la risc;
4. strategia adoptată pentru atenuarea riscurilor — controlarea riscurilor (răspunsul la risc);
5. revizuirea și raportarea riscurilor.

1. Identificarea riscurilor

Riscurile se identifică și se definesc în raport cu obiectivele a căror realizare este afectată de materializarea lor.

Existența unui sistem de obiective clar definite în cadrul structurii constituie premisa esențială pentru identificarea și definirea riscurilor.

Dacă situația o impune, anumite activități/sarcini, ce au un rol determinant în realizarea obiectivului, pot fi detaliate la rândul lor până la limita necesară unei identificări și evaluări mai precise a riscurilor.

Identificarea riscurilor se efectuează prin formularea răspunsului la următoarea întrebare: care ar fi consecințele nerealizării sau realizării necorespunzătoare a acestei activități/sarcini?

Un risc identificat va fi exprimat succint cu ajutorul câtorva cuvinte care să îi redea esența (de exemplu: efectuarea de plăți necuvenite sau atribuirea nelegală a contractului de furnizare).

Pentru identificarea și definirea riscurilor se respectă următoarele reguli:

- a) se ține cont de faptul că riscul este o incertitudine, o posibilitate, și nu un fapt împlinit;
- b) se analizează problemele dificile identificate, iar dacă circumstanțele se pot repeta, se tratează problemele dificile și ca riscuri;
- c) problemele (situațiile, evenimentele) care nu pot să apară nu se consideră riscuri;
- d) se definesc atât cauzele, cât și efectele riscului identificat asupra obiectivelor;
- e) se grupează și se prioritizează riscurile identificate.

2. Evaluarea riscurilor

Evaluarea riscurilor presupune evaluarea probabilității de materializare a riscurilor și a impactului asupra obiectivelor în cazul în care acestea se materializează. Combinația dintre nivelul estimat al probabilității și nivelul estimat al impactului constituie expunerea la risc, în baza căreia se realizează profilul riscurilor.

Etapele evaluării riscurilor sunt:

- 2.1. evaluarea probabilității de materializare a riscului identificat;
- 2.2. evaluarea impactului asupra obiectivelor în cazul materializării riscurilor;
- 2.3. evaluarea expunerii la risc.

2.1. Evaluarea probabilității de materializare a riscului identificat

Evaluarea probabilității de materializare a riscului identificat constă în determinarea șanselor de apariție a unui rezultat specific și se realizează prin:

- a) observarea materializării riscurilor similare în trecut;
- b) analiza circumstanțelor (cauzelor) care favorizează apariția riscurilor;
- c) utilizarea scalelor de evaluare a probabilității de materializare a riscului, în trei trepte de probabilitate, potrivit tabelului:

Nivelul probabilității		Explicație
1	Scăzută (0%—19%)	Este foarte puțin probabil să se întâmple pe o perioadă lungă de timp; nu s-a întâmplat până în prezent.
2	Medie (20%—79%)	Este probabil să se întâmple pe o perioadă medie de timp; s-a întâmplat de câteva ori în ultimul an/ultimii ani.
3	Ridicată (80%—100%)	Este foarte probabil să se întâmple pe o perioadă scurtă de timp; s-a întâmplat de multe ori în ultimul an.

2.2. Evaluarea impactului asupra obiectivelor în cazul materializării riscurilor

Evaluarea impactului asupra obiectivelor în cazul materializării riscurilor reprezintă consecința asupra obiectivelor (rezultatelor) așteptate, care poate fi, în funcție de natura riscului, negativă sau pozitivă și se face potrivit tabelului:

Nivelul impactului/consecințelor		Explicație
1	Scăzut	Cu impact foarte scăzut asupra activităților structurii și îndeplinirii obiectivelor
2	Mediu	Cu impact mediu asupra activităților structurii și îndeplinirii obiectivelor
3	Ridicat	Cu impact semnificativ asupra activităților structurii și îndeplinirii obiectivelor

2.3. Evaluarea expunerii la risc

Expunerea la risc reprezintă consecințele, ca o combinație de probabilitate și impact, pe care le poate resimți o structură în raport cu obiectivele prestabilite în cazul în care riscul s-ar materializa.

Evaluarea expunerii la risc se determină astfel: probabilitate x impact ($X \times Y$).

Scala evaluării expunerii la risc se reprezintă grafic astfel:

IMPACT (Y)	RIDICAT-3	3	6	9
	MEDIU-2	2	4	6
	SCĂZUT-1	1	2	3
		SCĂZUTĂ-1	MEDIE-2	RIDICATĂ-3
		PROBABILITATE (X)		

NOTĂ:

Liniile matricei descriu variația probabilității, iar coloanele variația impactului. Expunerea la risc apare la intersecția liniilor cu coloanele.

3. Stabilirea toleranței la risc

3.1. Toleranța la risc reprezintă „cantitatea” de risc pe care o structură este pregătită să o tolereze sau la care este dispusă să se expună la un moment dat și presupune următoarele:

- pentru fiecare risc identificat este necesară efectuarea unei comparații a expunerii la risc cu nivelul toleranței la risc;
- se analizează deviația expunerii la risc față de toleranța la risc și se stabilește dacă riscul este tolerabil sau nu;
- dacă expunerea la riscul inerent este mai mică sau egală cu toleranța la risc atunci nu se impun măsuri de control al riscurilor, ceea ce înseamnă că riscurile sunt acceptate;
- toate riscurile care au un nivel al expunerii situat deasupra limitei de toleranță trebuie tratate prin măsuri de control prin care expunerea la riscurile reziduale să fie adusă sub limita de toleranță stabilită.

3.2. Stabilirea limitei de toleranță la risc constă în punerea într-o relație de echilibru a costului de controlare a riscurilor cu costul expunerii, în cazul în care riscul s-ar materializa și se face potrivit tabelului:

Nivel tolerare		Explicații
1 – 2	Tolerabil	Nu necesită nicio măsură de control.
3 – 5	Tolerare medie	Necesită măsuri de control pe termen scurt/mediu.
6 – 9	Intolerabil	Necesită măsuri de control urgente.

4. Strategia adoptată pentru atenuarea riscurilor — controlarea riscurilor (răspunsul la risc)

4.1. După ce riscurile au fost identificate și evaluate și după ce s-au definit limitele de toleranță în cadrul cărora structura este dispusă la un moment dat să își asume riscuri, se stabilește tipul de răspuns la risc pentru fiecare risc în parte, potrivit tabelului:

Strategia adoptată pentru răspunsul la risc	Măsurile ce urmează a fi luate
Acceptare	Acceptarea (tolerarea) riscurilor, respectiv neluarea unor măsuri de control, intervine atunci când riscurile sunt liber asumate și aplicarea unei strategii de răspuns la risc nu este posibilă (se recomandă în cazul riscurilor cu expunere scăzută).
Evitare	Evitarea riscurilor, eliminarea activităților (circumstanțelor) care generează riscurile (aplicarea acestei strategii este limitată în cazul activităților care țin de scopul structurii).
Monitorizare permanentă	Acceptarea riscului cu condiția menținerii sale sub o permanentă supraveghere presupune o amânare a luării măsurilor de control până la momentul creșterii probabilității de apariție a riscului astfel tratat (se aplică în cazul riscurilor cu impact semnificativ, dar cu probabilitate mică de apariție, monitorizându-se cu precădere probabilitatea de apariție a riscului).
Transferarea riscurilor	Încredințarea gestionării riscului unui terț specializat, pe bază de contract, are ca efect micșorarea expunerii structurii și gestionarea eficace a riscului de către un terț specializat (se pretează în cazul riscurilor financiare și patrimoniale, cum sunt contractele de asigurare).
Tratarea (atenuarea) riscurilor	Reprezintă cea mai frecventă modalitate de abordare pentru majoritatea riscurilor cu care se confruntă structura și presupune acționarea prin măsuri de atenuare a probabilității, a impactului sau a amândurora (implementarea de instrumente de control intern/managerial pentru a menține riscurile în limite acceptabile).

4.2. Instrumentele de control intern/managerial constituie ansamblul măsurilor luate în vederea atenuării riscurilor și sunt clasificate în șase grupe, astfel:

a) *obiectivele* — efectele pozitive pe care conducerea încearcă să le realizeze sau evenimentele/efectele negative pe care conducerea încearcă să le evite ținând cont de specificul domeniului de activitate și al responsabilităților stabilite de legislația în domeniu;

b) *mijloacele* — ansamblul resurselor umane, financiare, materiale și de altă natură puse la dispoziția structurii în vederea realizării obiectivelor stabilite;

c) *sistemul informațional* — totalitatea procedurilor, metodelor și mijloacelor puse la dispoziția structurii în cadrul procesului informațional ce constituie un tot unitar cu privire la culegerea, prelucrarea, sistematizarea, transmiterea, valorificarea și stocarea datelor și informațiilor, în conformitate cu legislația în domeniu;

d) *organizarea* — ansamblul de măsuri, metode, tehnici, mijloace și operațiuni, prin care se stabilesc, în conformitate cu anumite principii, reguli, norme și criterii prevăzute în legislația specifică, componentele procesuale (activități, atribuții, sarcini) și organigramele structurilor ministerului, în vederea îndeplinirii atribuțiilor și responsabilităților stabilite;

e) *procedurile* — totalitatea pașilor ce trebuie urmați, a metodelor de lucru stabilite și a regulilor de aplicat, în vederea executării activității, atribuției sau sarcinii;

f) *supervizarea, controlul* — sunt vizate, în principal, măsuri de control ierarhic, menite să țină sub control riscurile ce rezultă din desfășurarea activităților de către personalul din subordine, și presupune îndrumarea, coordonarea, monitorizarea și verificarea.

5. Revizuirea și raportarea riscurilor

Revizuirea și raportarea riscurilor presupune:

a) monitorizarea modificării riscurilor ca urmare a implementării instrumentelor de control intern/managerial și a modificării circumstanțelor care favorizează apariția riscurilor (a se analiza dacă: riscurile persistă, au apărut riscuri noi, impactul și probabilitatea riscurilor au suferit modificări, măsurile implementate sunt eficace, anumite riscuri trebuie raportate eșaloanelor superioare etc.);

b) obținerea de asigurări privind eficacitatea gestionării riscurilor și identificarea nevoii de a lua măsuri viitoare.

— Model —

ROMÂNIA
Ministerul Apărării Naționale
— denumirea structurii —
Nr. .... din .....
— localitatea —

Clasa/Nivel de secretizare
Exemplarul nr. ...

Aprob
Comandantul/Șeful .....
(structura)
.....
(gradul)
.....
(prenumele și numele)

Registrul de riscuri al .....
(denumirea structurii)

Codul riscului	Obiectiv/ Activitate	Descrierea riscului	Risc inherent			Strategia adoptată pentru risc	Instrumentul de control intern/ managerial	Termen	Risc rezidual			Acțiuni noi propuse/ termen	Responsabil	Observații
			P	I	E				P	I	E			
1	2	3	4	5	6 (4 x 5)	7	8	9	10	11	12 (10 x 11)	13	14	15

LEGENDĂ:
— P — probabilitate;
— I — impact;
— E — expunerea la risc.

— Model —

ROMÂNIA
Ministerul Apărării Naționale
— denumirea structurii —
Nr. .... din .....
— localitatea —

Clasa/Nivel de secretizare
Exemplarul nr. ...

Aprob
Comandantul/Șeful .....
(structura)
.....
(gradul)
.....
(prenumele și numele)

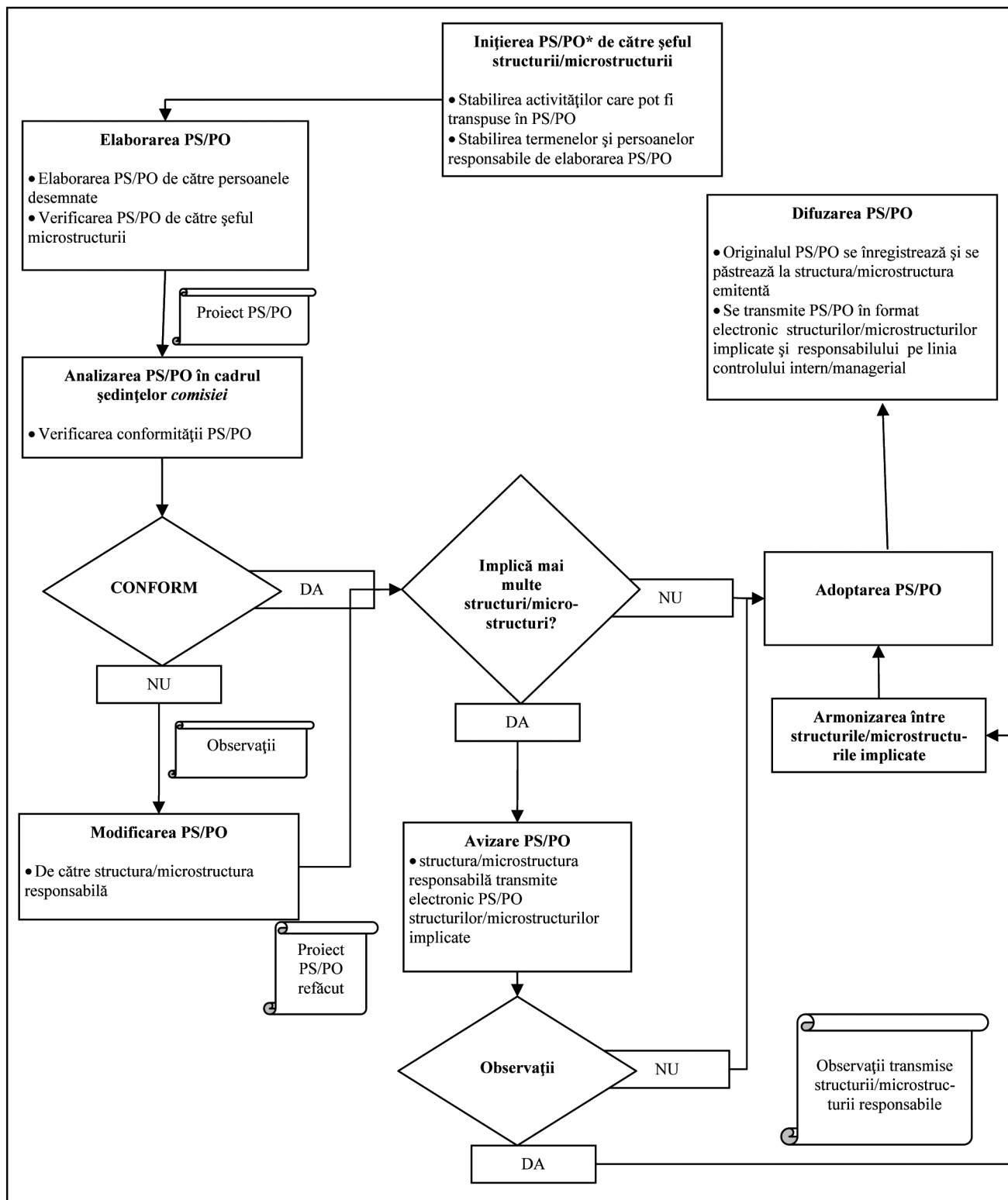
Inventarul activităților .....
(denumirea structurii)

Nr. crt.	Denumirea activității	Activitate		Denumirea procedurii (pentru activitățile procedurabile)	Responsabil	Observații
		P	N			
Serviciul						
Secția						
Total general activități						
Total general activități procedurabile						

LEGENDĂ:
— P — procedurabilă;
— N — neprocedurabilă.

NOTĂ:
La nivelul fiecărei microstructuri, precum și la nivelul întregii structuri, numărul activităților procedurabile reprezintă doar o parte din cel al activităților identificate.

Diagrama de proces pentru elaborarea procedurilor de sistem/operationale

* PS — procedura de sistem.
PO — procedura operațională.

¹⁾ Anexa nr. 11 este reprodusă în facsimil.

— Model orientativ —

PROCEDURA DE SISTEM/OPERAȚIONALĂ

ROMÂNIA Ministerul Apărării Naționale — denumirea structurii — Nr. .... din ..... — localitatea —	Clasa/Nivel de secretizare
	Exemplar unic
	Ediția .....
	Revizia .....

Aprob
Comandantul/Șeful .....
(structura)

.....
(gradul)

.....
(prenumele și numele)

De acord
Președintele comisiei

.....
(gradul)

.....
(prenumele și numele)

— DENUMIREA PROCEDURII DE SISTEM/OPERAȚIONALE —
Cod: P.S./P.O. ....

Verificat
Șeful .....
(microstructura)
.....

.....
(gradul)

.....
(prenumele și numele)

Întocmit

.....
(gradul)

.....
(prenumele și numele)

CUPRINS

1. Situația edițiilor și a reviziilor în cadrul edițiilor procedurii de sistem/operationale

Ediția/Revizia	Componenta revizuită	Modalitatea reviziei	Data la care se aplică prevederile ediției sau reviziei ediției
1	2	3	4
Ediția I	x	x	
Revizia 1			
Revizia 2			
.....			
Ediția II	x	x	
Revizia 1			

Când se realizează o nouă ediție a procedurii de sistem/operationale, coloanele 2 și 3 nu se completează.

Revizia se schimbă atunci când au loc acțiuni de modificare, adăugare, suprimare sau altele asemenea, după caz, a unui sau a mai multor componente ale unei ediții a procedurii de sistem/operationale.

Paragrafele și subparagrafele schimbate vor fi marcate prin sublinierea textului respectiv.

Numărul reviziei se modifică în ordine crescătoare.

Dacă volumul modificărilor depășește 50% din conținutul procedurii scrise sau diferența dintre numerele de revizie este mai mare de 3, se modifică ediția procedurii scrise.

2. Lista de difuzare

Difuzarea procedurilor de sistem/operationale este realizată în format electronic.

Nr. crt.	Scopul difuzării	Microstructura/Persoana	Data difuzării
1	2	3	4
1	aplicare		
2	.....		
3	informare		
4	.....		
5	evidență		
6	alte scopuri		

3. Scop

În această secțiune se prezintă scopul pentru care a fost formulată procedura respectivă (PO sau PS). Totodată, este recomandabil să fie precizate și beneficiile care se obțin prin utilizarea procedurii în cauză.

4. Documente de referință

Lista documentelor cu rol de reglementare, aplicabile activității procedurabile, și legislația internă și internațională care reglementează activitatea.

5. Definiții și abrevieri

Se înscriu și se explică termenii/abrevierile specifice activității.

5.1. Definiții**5.2. Abrevieri****6. Domeniul de aplicare**

Sunt precizate principalele activități de care depind sau care depind de activitatea care va fi transpusă în procedură, compartimentele furnizoare de date sau/beneficiare de rezultate ale activității. Listarea compartimentelor implicate în procesul activității.

7. Descrierea procedurii de sistem/operationale

Se descriu etapele de lucru: derularea operațiunilor și a acțiunilor.

Această parte de descriere a procedurii propriu-zise poate fi realizată astfel:

a) narativ, prin înșiruirea logică și cronologică a pașilor care trebuie urmați în vederea realizării atribuțiilor și sarcinilor, având în vedere asumarea responsabilităților;

b) tabelar, prin includerea elementelor procedurii [pași, responsabil(i), termen etc.] într-un tabel de forma:

Nr. crt.	Descriere activitate	Responsabil	Termen (timp alocat)	Documente (de intrare, de ieșire, ajutoare)	Observații

8. Responsabilități

Această secțiune se referă la descrierea responsabilităților structurilor/microstructurilor/persoanelor care aplică procedura, și nu la cele legate de elaborarea, verificarea și aprobarea procedurii.

ACTE ALE CAMEREI AUDITORILOR FINANCIARI DIN ROMÂNIA

CAMERA AUDITORILOR FINANCIARI DIN ROMÂNIA

HOTĂRÂRE

pentru aprobarea Normelor privind revizuirea calității activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari

În temeiul prevederilor:

- art. 5 alin. (3) lit. e) și alin. (5) lit. c), art. 6 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- art. 15 alin. (1) lit. f) și alin. (3), art. 57 alin. (3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Camerei Auditorilor Financiari din România, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 433/2011;
- art. 31 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2008 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și supravegherea în interes public a profesiei contabile, aprobată cu modificări prin Legea nr. 278/2008, cu modificările și completările ulterioare;
- Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 51/2015 privind modalitatea de adoptare a hotărârilor Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România,

Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România, întrunit în ședința din data de 10 martie 2016, adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Se aprobă Normele privind revizuirea calității activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari, prevăzute în anexa*) care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. — La data intrării în vigoare a prezentei hotărâri se abrogă:

a) Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 49/2013 pentru aprobarea Normelor privind revizuirea calității activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 164 din 6 martie 2014;

b) Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 39/2013 pentru aprobarea procedurilor privind revizuirea calității activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 163 și 163 bis din 6 martie 2014;

c) Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 50/2013 privind aprobarea Procedurilor pentru aplicarea art. 29 din Normele privind revizuirea calității activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari, aprobate prin Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 49/2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 164 din 6 martie 2014;

d) Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 51/2013 pentru aprobarea Procedurilor pentru aplicarea art. 24 din Normele privind revizuirea calității activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari, aprobate prin Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 49/2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 164 din 6 martie 2014;

e) Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 50/2012 pentru aprobarea Normelor privind aplicarea art. 17 alin. (2) lit. c) din Normele privind revizuirea

calității activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari, aprobate prin Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 168/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 138 din 15 martie 2013;

f) Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 54/2012 pentru aprobarea modelului Notei de inspecție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 19 martie 2013;

g) Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 187/2010 pentru aprobarea Procedurilor privind programarea și desfășurarea inspecțiilor de calitate a activității de audit financiar și a altor activități desfășurate de auditorii financiari, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 31 din 13 ianuarie 2011;

h) Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 76/2006 privind sancționarea disciplinară a auditorilor financiari inspectați, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 52 din 23 ianuarie 2007.

Art. 3. — Departamentul de monitorizare și competență profesională din cadrul Camerei Auditorilor Financiari din România va duce la îndeplinire dispozițiile prezentei hotărâri.

Art. 4. — Prezenta hotărâre se transmite spre avizare Consiliului pentru Supravegherea în Interes Public a Profesiei Contabile, conform art. 11 din anexa la Decizia Consiliului superior al Consiliului pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar nr. 27/2012 privind adoptarea procedurii de avizare sau aprobare a actelor cu incidență asupra activității de audit statutar emise de către Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România.

Art. 5. — Prezenta hotărâre se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Președintele Camerei Auditorilor Financiari din România,
Gabriel Radu

București, 10 martie 2016.
Nr. 18.

*) Anexa se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 538 bis, care se poate achiziționa de la Centrul pentru relații cu publicul al Regiei Autonome „Monitorul Oficial”, București, șos. Panduri nr. 1.

ABONAMENTE LA PUBLICAȚIILE OFICIALE PE SUPORT FIZIC

— Prețuri pentru anul 2016 —

Nr. crt.	Denumirea publicației	Valoare (TVA 5% inclus) — lei		
		12 luni	3 luni	1 lună
1.	Monitorul Oficial, Partea I	1.310	360	131
2.	Monitorul Oficial, Partea I, limba maghiară	1.640		150
3.	Monitorul Oficial, Partea a II-a	2.460		220
4.	Monitorul Oficial, Partea a III-a	470		50
5.	Monitorul Oficial, Partea a IV-a	1.880		170
6.	Monitorul Oficial, Partea a VI-a	1.750		160
7.	Monitorul Oficial, Partea a VII-a	600		55
8.	Colecția Legislația României	500	130	
9.	Colecția Hotărâri ale Guvernului României	800		75

NOTĂ:

Monitorul Oficial, Partea I bis, se multiplică și se achiziționează pe bază de comandă.

ABONAMENTE LA PRODUSELE ÎN FORMAT ELECTRONIC

— Prețuri pentru anul 2016 —

Produs	Abonamentul FLEXIBIL (Monitorul Oficial, Partea I + alte 3 părți ale Monitorului Oficial, la alegere)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	60	150	380	910	2.000	550	1.380	3.450	8.280	18.220
ExpertMO	100	250	630	1.510	3.320	1.000	2.500	6.250	15.000	33.000

Produs	Abonamentul COMPLET (Monitorul Oficial, Partea I + toate celelalte părți ale Monitorului Oficial)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	70	180	450	1.080	2.380	650	1.630	4.080	9.790	21.540
ExpertMO	120	300	750	1.800	3.960	1.200	3.000	7.500	18.000	39.600

Colecția Monitorul Oficial în format electronic, oricare dintre părțile acestuia	70 lei/an
--	-----------

Prețurile sunt exprimate în lei și conțin TVA.

Mai multe informații puteți găsi pe site-ul www.expert-monitor.ro, unde puteți aplica online comanda.

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
 IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
 și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
 (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
 Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
 Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
 bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
 Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

